Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 18 август, 1977 шу. ● № 99 (5766). ● Мах 2 кеп.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъадолхаш

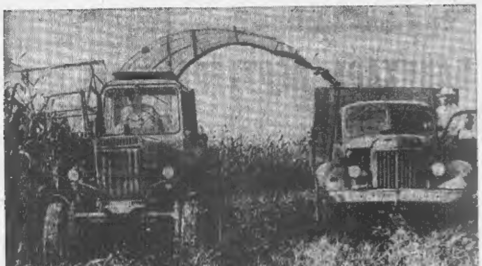

«Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене силоса хьажкIаш хьакха болабеннаб укх деношка. Совхозе Iалашдо дезача 12470 тонн моша доакъарах дикка дакъа кхоач Пхьилекъонгий-Юртарча кхаш леладерашта.

СУРТА ТIА: хьажкIаш хьокхаш я механизатора Горчханов Саудина агрегат. Силосаш хьалъоаш латт шофера Газиев Iангирзана автомашина.

И. ПЛИЕВА сурт.

Планал совгIа 29 эзар тонн

Хьинар айденна къахьегаш ба укх юбилейни шера «Ставрогрознефть» НГДУ цхьоалагIча районин инженерно-технологически службе меккдаьтта кийч а деш дIаухийта болхлой. Цар болх дика вIаштIехьбаьккхаб инженера-технолога, коммуниста Атарщиков Михаил Павловича. Цудухьа Октябра 60 шу дуэача цIей сийна тIайица социалистически декхараш тIехкхоочушдеш ба службе болхлой.

Дуккхьал августа хьалхарча ах бетта цар хьа а ийца, кийчьа дIадахийтад 170 эзар тонн меккдаьтта, е планагIа лаьрхIачул совгIа 6 эзар тонн. ДIа мел дахийта меккдаьтта цхьоалагIча сортагIа да. Ер шу доладелча дена планал совгIа дIадахийтад 29 эзар тонн меккдаьтта.

Социалистически яхье хьокхам телам ба операторш, коммунисташ Шаумян Степан, Хомутов Илья, Погосова Эмма, Пискунов Вадим, кхыбараш. Меккдаьтта кийч а деш дIадохийтача дикагIйолча методех пайда ийца ца Iеш, шоай беххагIа меккдаьтта эехьа доош е технологически оборудовани болх ца беш сеца латташ моттигаш нийсьнхийтац цар. Укхаза мел болх боллой ростовчанийн химикийн инициативагIа къахьегаш ба. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду Октябра 60 шу дуэача цIейна.

А. ТИЩЕНКО.

ВАХТЕ БА КОМСОМОЛЬЦАШ

Шалински района Ленина цIерагIча колхоза комсомольски организацеиа 233 саг ва, царех 111 саг дуккхьал материальни производстве болх беш я волаш. Уж ба механизаторш, хьайбаш леладераш, овощеводаш, гIишлошъераш, свеклаш кхеераш, шофераш...

Беррикача советски нака а сенна, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга хозача гIулакхашца вакъабалара къовача болхлоша шоай комплекси планаш оттаьй, хIарапе социалистически декхараш тIаийцад. Цу декхарий керттера нуинт я балхе дикал.

Аьлча соддоамаш да, дIадахача иле шерен цхьоалагIча шера мехкарашей кагирхоши дика къахьийгалгIа. Масала, Асхабова Айьна комсомольско-кагирхой свеклаш лелача звено хIара гектара тIара 350 центнер мерза овощ чудера, планагIа 230 центнер йолча. Укх шера свеклаш кхерраша кхи а лаккхагIара хьунсьам кхебе лаьрхIад — хIара гектара тIера 370 центнер.

Кагирхой балхаца боккхача доархIаме моттиг дIалаташ я «Октябра 60 шу дизача — 60 хьинаре вIара» яхача вевнасIе йовожаль социалистически ях. Комсомольцашцеи вагаьлоштев юкъе баьржаб КПСС ЦК-га дохьийтаргдолча Ленински комсомола сийлен рапорта тIа кулг яде богIаь эяккара къовсам.

Юбилейни вахта хIара хьалхарча кIиро производстве хьалхабахьнарий керда цIераш йозхийт. Кхыбарел дукхагIа яхье котбаьннаргшта юкъе цIераш йоах тракторист волчь Арсанов Моцуй, комбайнера Аллагов Iумарий, пишекомбината болхлочун Умарова Разсай, доярка Кагирова Лайлай, свеклаш кхеерча Миташева Маркай. Цар кхьиберел хьалхагIа кховчашийр соахкарен укх юбилейни шера хьалхарча ах шерен йола шоай хIараме эаданеш а.

Айденнача хьинарца къахьег кагирхоше колхоза шурий-товарни ферме а. Цун коллективо ах шера план тIехкховчашийр: планагIа 2600 центнер йоагIача паччахьалкхенга екхар 3283 центнер шура, 362 центнер дулх (план 250 центнер).

Социалистически яхьа итогаш къахьегамхошта дикагIа дIайовзийтара а. Юбилейни вахта цар болх овсаргIа вIаштIехьбаккхара гIо де а лаьрхIа стендаш из массаIолча производствени довкъошка. Хьа-хиналь арахец «молнеш», къахьегама листокаш.

ХIанз колхоза комсомольцаш кагирхошия бу болх латиастша шин шера планаш 7-ча ноябрга кхоачашье тIаберзабаь ба. Из инициатива варжай хердача Конституцие проект яйзадул тIехьагIа.

К. ИБРАГИМОВА,
колхоза комсомольски организацие секретарь.

ШИ БОАХАМ — ШИ СУРТ

Сунженски район йоккхагIьярех цаI я вай республике. Цу чу боагIаш ба цхьайтта боахам: кхо колхози ялха совхоз. Iалама хьалешка диллача уж боахамаш цхьатарра е цунга гIорттош торонаш йолаш да. Къаьстта а вай буввцертбола ши боахам. Бакъда, цу тороцех хьавца пайда цхьатарра бац. Бахьанаш дукха да.

Ленина цIерагIа колхоз (председатель нов. Ш. Чилиев, керттера зоотехник нов. К. Асаев) йоккхагIьярех я Сужже. Таханирча дийнахь цу боахаме 2500 горгга бежан да, царех бетташ боля 780 етт а болаш. Лоаман даьгIенашка ца дуташ нIагIа дитта 397 къона бежан диканча хьале дар тхо цига хиначо дийнахь: хIараненна дийнахьа буси тIаккхета дулх планагIа 500 грамм йоагIача 700 — 750 граммага кхоачар.

Фермашка хьайбашта деш дола гIулакх зооветеринарни бокъонаша яххача тайпара оттадаьд таханалца. Цена а екъа я уж чудоахка базаш. ГIулакх дарах тарра царгара хьайбаха продукташ яхарца а белгалйоалаш я № 1 йола ШТФ (зоотехник нов. Газиханов А. А., ферма заведующи нов. Бахарчиев С.-С.). Масала, укх шера хьалхарча ах шера паччахьалкхенга шура йохкара план ферма коллективо 126 процент кхоачишийр, планагIа 327 тонн йолча дIаелар 411 тонн шура. Соахкарчул 16 процент дукхагIа я из.

Ферма коллектив района сийлен Улга тIа яьккхай дика болх барах.

Колхозе болх беш я доахаика искусственни осеменена еш пункт. Бола дика вIаштIехьбаьккхаб цига. Цунна дола тешал да, укх шера Iодаьча 297 Iаьсах 4 мара ца далар.

Оаха баьна хьожийо а, дакхехьа йийцача цифраша а хьахьокх колхозе хьайбищара болх лаьрхIа теркам беш цар продуктивность тIехь-тIехьагIа совъякхеи достабаь хилар.

Хьожаргда вай районерча воах боахамга, цар торонаш (Iаламга диллача) цхьатарра йолга дикхе белгал ма-даьккхадий. Из я ХХ-ча партсъезда цIерагIа колхоз, хIана вай йийцачул доалахо, цунах гIай а доаллаш. Боахама председатель ва нов. А. Кириллов, керттера зоотехник — нов. А. Кухно.

Хьайбаш дукха а дукхагIа да укхаза Ленина цIерагIча колхозечул: дуккхьал доахан да 5 эзар совгIа, царех шура луш 3346 етт а болаш. ХетаргахIа, боахаме хьайбаш дукхен кIезагIен леладар цигарча торонашка, хьалашка хьежжа хала деза. Нисахьа шоаш довхал леладой, царна эша кхочам довттабе беза царгара хьабоагIа пайда бизза хьа а эцаш.

ХХ-ча партсъезда цIерагIча колхозе къаьста хоалуш во оттабаьб хьайбашта Iунал дара е царгара пайда хьаэцара а болх. Воча хьале дар доахан саха хьожам баьча деношка. Цхьадале, тоъаш иц хьайбаш Iан-зе малахь чудовххаде эша помещенеш. Из бахьан доланг дукхьал детташ дола доахан мара базашка дIаоттаде торо иц колхоза, кхыдола хьайбаш, моллагIа ха еле а, ара датта дезаш да. Цу дахьъе соахка а, укх шера а дарь 676 Iеса хоттах йиза йолча базашка латт. Цирга хьожаш, цIенаеши, царна тIаккхета дулх терканеши сар вац. ДIахьача дийнахь цу хоттийла а латташ, Iолушен салаIен вIаштIедьдоашш да уж. Тхо хьнжаш хиннача дийнахь 2-ча ферме цу Iаьсашта дена моша доахьар доагIачул 3 — 3,5 кIезагагIа дар.

ХьатIадоагIаш дa шийла Iа, тIаккха боахамера кагий хьайбаш хIоналехьа а 60—70 процент гIелдена, вона даьвна да. Къаьстта тишдена, Iаьаьнета бIехха дар 2-чен 5-чен фермашкара Iаьсий. Сийцарча колхоза селекционерага нов. П. Д. Глебова хьаттар из, цу Iаьсашкара хьал хац-те боахама кулгалхошта, керттерча зоотехникан ветеринарни дoран нн. А. С. Кухнокеи Н. М. Васильченкокеи?

— Царна хIара шера гуш да-кх из тайпа сурт, — аьлар цо.

Цхьалхаа а да. Шо-шоай группаш е ян къоастидьдац фермашка укх шера даьи шин шерагa кхьачан дола хьайбаш, е сергIалгаш а е Iаьсий а. Хьала ли цу хьале «кхедеча» хьайбаех дулх долаши дукха шура лушн дола доахан хургда яа. Цу тайпара ду «Iувал» бахьан долиш республикерча боахамаша хIара шера, фу доладе нийду яхаш, дукха ахел а телаш, кхыча моттигашкара хьайбаш нийду.

Цул совгIа, колхозе долла доахайга а хьежача зоотехнически бокъонаша хьесачунга а диллоча, тоъаш иц фу доладара эша бугIаш, цхьанкха ферме а болх беш яц искусственни осеменени пункташ.

Дог хьесташ бац хьайбий боахамо колхоза укх шера дIабахача 7 бетта баь пайда. ТоъаргIолаш да, цу хано чуххь фермашка болча 3346 Iаттах бахкаьр 1118 мара бац аьнча. Вешта аьнча из да хIара 100 Iаттах Iеса дац 33 мара бац ялилга. Укх шера Iодаьрех хIаналехьа девлад 179 Iеса, е дерриге а Iодаьрех 15 процент. Къаьстта дукха дайлад укх шера даь Iаьсий 2-чен 5-чен фермашка.

ДIабахача июль бетта фашкаргашта духхьал етта молхаш ца тохар бахьан долаш, пироплазмоз яхача лазарах цамогаш хиннача 182 Iаттах 13-нена, къе ца балийта, урс хьакха дайзар шоалагIча ферме. Детташ доле доахан дар уж.

Республика боахамий еррига коллективаша а санна, ХХ партсъезда цIерагIча колхозе а тIайцад хьатIадоагIача дезача ден. Октябра 60 шу дизара сийна шоай социалистически декхараш. Уж кхочашде этта хургдаи хIанзара хьал колхоза фермашка дIахо доде. Хетаргахьа, колхоза кулгалхоша иштта бехктонхам тIа хеташ дита гIулакх, цунна йоагIаш йола оценка ца луш дуте тамаш я Сунженски районни организацеша.

Б. ДИКАЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

МА ТАЛХИЙТА ДIАДУВ ФУ

ПосIаш доахаш ха латтвале а, 1-ча классе стандартага кхоочадеш цIендаьл гурахьа дувча ялата фу «Новогрозненский», «Кошкельдинский», Мичурина цIерагIча совхозий болхлоша. Дика вIаштIехьдаьккхад фу цIенделге «Атагинский», «Шалинский» совхозашка, Шелковской района «ЦIе ахархо» яхача колхозе.

Цхьабакъда, массанахьа леляц из болх иштта. Къаьстта во да гIулакх Наурски района боахамашка. Цига хIакхчул тIехьагIа Iалашде эеза доагIачох кхоалагIа дакъа дIадув фу, хIаьта цIендаьл кийчде дезар кхы а дукхагIа да.

ТIехьадисад боахамаш Советски, Надеженски, Ножай-Юртовски, Надтеречни, Назрановски районашка.

Ялат дIаде доладала дукха ха йисаш, хIаьта а «Консервплодоовощ», «Чеченоингушвино» объединенеш дуккхаIйолча совхозашка тахаьалца цхьакха центнер а фу кийчдаьдац. Хоаш дац, цу боахамий специалисташа кулгалхойн ялат дIадувлга сеица кхоачашде уйла йолаш ба.

Цу боахамашка фуна лаьрхIа дIаоттадаь шалт доатIача бесса цIендаизен, цхьашайолча моттигашка шкъарчоа а дегинзен, йоагIачул совцца тIоадал йоалдлаш да. Цу гIулакхо чIоагIа лохьо фуна дикал. «Маяк» яхача совхозе ца цIендаьш тIаьда болаша дIаоттабаь 300 центнер мукх найлава боецача баьнаб. ТIоадал йоалла фу дукла да Ножай-Юртовскин Шалински районий боахамашка.

Боахамашка данза даргзоала гIулакх да эшшача боарамахи дикен фу довшача хано Iалашделга. ЛоархIаме да пигарча альттешка даьнна «районированни» фу Iалашдар. Из торе хIара боахаме я.

ДIоттадаь фу сиддаь цIендеи доахадеи эеза. Из болх дикагIа дIабахьара ден а бус а болх бе йолаалийта эза ялат цIендеш йола механизмаш, ялатий пункташ, сушилкаш, фо детташ йола установкаш. Фу цIендеча балха наладдаш шоай тIаьхожам лоаттабе беза агрономаша.

ВIаала да йиш йоацаш гIулакх да, дукхача мехьа а йолаш, цIеилу пункташ болх ца беш лоаттаела. «Ингушский», «Гудермесский», «Гвардейский» совхозашке «Червленский» совхозе уж дIа ца оттаеш яла шиъ-кхоъ шу да. Цар овтхалаш, узлаш ара яда, мукх я юаш. Уж пункташ вIашагI ка а йоккаш, кIезига овсарле йолча дIамигача механизмашца цIенду цу боахамашка фу, цудухьа массаза тIехьабувл из болх.

ЛаьрхIа теркам бе беза Iалашдаь фу дIоттадара, лорадара, хIаьта цун учет яра.

Октябра 60 шу дузача юбилейни шера дIадуш дола ялат къаьстта дика хьунаькам дургболаш кийчдар юрта боахама хIара специалиста, болхлочун сийдола декхар да.

ГУРАХЬА ДУВЧА ЯЛАТА ФУ КИЙЧДАР
(10-ча августага. Эшачох проценташца)

Яхь лелаю районаш	ДIаоттадаьд	Цунах кондиционни	Цу даьхье 1 классах	II классах
Ачхой-Мартановски	113	99	62	33
Урус-Мартановски	154	72	36	36
Веденски	8	8	1	—
Ножай-Юртовски	77	40	—	23
Советски	31	31	—	—
Грозненски	105	74	28	20
Сунженски	98	46	19	21
Гудермесски	117	104	96	—
Шалински	88	70	37	22
Малгобекски	101	35	22	9
Назрановски	75	38	12	18
Надтеречни	124	41	3	35
Наурски	66	55	11	25
Шелковской	96	86	51	30
Республике гIоала	99	62	28	22

ДОТТАГIЛЕН ВИЗИТ

СФРЮ ПРЕЗИДЕНТ, СКЮ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ИОСИП БРОЗ ТИТО МОСКВЕ КХАЧАР

КПСС Центральни Комитетои СССР Лакхехьарча Совета Президиумои кийла 16 августе официальни доттагIлен визитца Москве кхьачар Югославе Социалистически Федеративни Республика Президент, Югославе коммунистий Союза Председатель новкъост Иосип Броз Тито.

Цунца цхьана баьхкаб СКЮ ЦК Президиума исполкома секретарь Стане Доланц, СКЮ ЦК Президиума член, Черногоре Социалистически Республика Президиума председатель Вельмо Милатович, СКЮ ЦК Президиума член СФРЮ Союзни исполнительни вечи председателя заместитель, СФРЮ кхыча мехкашцарча гIулакхий союзни секретарь Милош Минич, СКЮ ЦК Президиума исполкомора секретарь Александр Грличков, СФРЮ Союзни исполнительни веча член, СФРЮ арахьарча торговле союзни секретарь Эмил Лудигер.

СФРЮ-и СССР-и паччахьалкхен байракхашца хоз хьаьча Внуковски аэродроме новкъост Иосип Броз Титой цунца баьхка Югославе партийни паччахьалкхени деятелаш дег тIара моарщал хотташ тIайийцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкос, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК Политбюро членала кандидата РСФСР Министрий Совета председателя М. С. Соломенцева, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова, кхыча официальни наха.

Иосип Броз Титотеи цунца баьхкарашкеи дег тIара дIайха моарщал хаьттар столица къахьегамхой вокалаша. Летин ара латтар СССР Гераинарча Низий кхаь тайпаи сейлен за. СФРЮ-и СССР-и паччахьалкхен гимнаш лекхар.

Новкъостий Л. И. Брежневи И. Броз Титои совстан Шухой стронга го баьккхар.

Аэродромера новкъостий И. Броз Титои Л. И. Брежневи мотоциклистий сийлен эскорт улгув а йолаш Кремле бахар.

Новкъостащка Л. И. Брежневеи И. Броз Титогеи, Советски Союзеи Югославеи кхыча кулгалдеча деятелашца дIайха моарщал хеттаи бар эзараш москвичаш.

(ТАСС).

Новкъоста И. Броз Титона Октябрьски Революце орден дIаялар

16 августе Кремле КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъоста Л. И. Брежнева Октябрьски Революце орден дIаялар Югославе Социалистически Федеративни Республика Президента, Югославе коммунистий Союза Председатель новкъоста И. Броз Титона. Из цуна сийнай дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болламе юкъе тьаьнгре дакъа лоцарах, фашизмана дуъал цхьана лоаттабаьча къовсаме карагIдаьннар бахьан долаш, КПСС-и СКЮ-н, СССР-и СФРЮ-и юкъера вежарий дотта Iаьн массе а оагIорахьа вIашл цхьана лелаю гIулакхана дегIадоалачеча а чIоагIдеча а доккха дакъа юкъедаххьарах, вича дена 85 шу даларца.

СовгIат дIалуча бар КПСС ЦК Политбюро членаш, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ, КПСС ЦК секретараш, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателеи СССР Министрий Совета Председателеи заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатий председателаш, министраш, кхыбола официальни нах.

Зале иштта бар И. Броз Титона улув баьнна баьхка СФРЮ партийни паччахьалкхени деятелаш.

СовгIат дIалуча торжественни церемоне къамаьлаш дир Л. И. Брежневеи И. Броз Титоси.

(ТАСС).

ДЕГ ТIАРЧА, НОВКЪОСТИЙ ХЬАЛЕ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето Югославе Социалистически Федеративни Республика Президента, Югославе коммунистий Союза Председателя новкъоста И. Броз Тито сийна 16 августе Кремле шу оттадир.

Шу оттадаьча СФРЮ Президентаца цхьана бар цунца улув баьнна баьхка югославски партийни паччахьалкхени деятелаш.

Советски оагIонгахьара цига бар новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателеи СССР Министрий Совета Председателеи заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатий председателаш, министраш, кхыбола официальни нах.

Шу оттадаьча къамаьлаш дир КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъоста Л. И. Брежневе СФРЮ Президента, СКЮ Председателя новкъоста И. Броз Титоси.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕНИ ДАГЕСТАНЕИ ДОТТАГIАЛА ДЕНОШ

«МАРША ДОАГIАЛДА ШО, ВЕЖАРИЙ!»

Массеха ди мара дац вай республике чIоагIа деза а дел Дагестанеи Нохч-ГIалгIайчени доттагIала Денош чекхдаьхча. Цiаьхта дег чура дергдоаца вежарашка йоажа шин республика къахьегамхой доттагIала цIей а хинна дIаэттар Нохч-ГIалгIайчен лаьтта тIа хинна уж вIашагIкхетараш. ХIаьта тахан из цIей дIайохьош да Дагестана лаьттан тIа.

Селхан Грозныйрча В. И. Ленина цIерагIча майда тIа вIашагIкхийтта накъхе араьлар вай республика общественносте винклех латташ йола делегаци. ЧIоагIъенна дIаэттача традицех В. И. Ленина памятник латтачара дIаболлабелар Нохч-ГIалгIайчен делегаце никъ. Делегацена юкъе ба партийни а советски а болхлой, творчески интеллигенце винклаш, производстве хьаьналлерараш, профессиональни а самодеятельни а артисташ.

Нохч-ГIалгIайчени Дагестанеи доттагIала Деной эмблемаш тIалатта автобусаш, машинаш дIакхоач вежарашка йолча шин республика доазув къастача. Укхаза Аксай пакхача берда тIа хьаьшешка хьежаш ба фусамдой. Массанахьа гуш да советски халкъий доттагIал хестаду лозунгаш, транспаранташ. Хьаьшашта духьалбаьхкача накъа бе доакх эизаш, хьевоз чокхеш дувьача мехкараша пекхача пандаре, еттача фетай оазаш. Хьаьшашка моаршал хетта духьалбаьхкаршта юкъе ба Дагестана партийни а советски а болхлой, производстве хьаьналлерараш, творчески союзий болхлой. Каст-каста накъхегахьа бIарг лоцаш ба Социалистически Къахьегама Турпал, Дагестане халкъа поэт Гамзатов Расул, йоазонхо Ахьмадхан Абу-Бакар. Укхаза ба Хасав-Юртовскии Новолакскии районий общественноста викалаш. Дукха да цар вай республикацара бувзамаш. Тоъал ха я цар Гудермесскии Ножай-Юртовскии районашцарча къахьегамхоашца социалистически эхь лелаю, шоайла доттагIал тIаьхь вIашин гIо-новкъостал ду.

Массаза а санна дIайха да доттагIашта юкъера вIашагIкхетар. Хьаьшашта духьалдаьхь дагестанций Iаьдалегiа кийчдаь тух-сискал. Нохч-ГIалгIайчен делегацега моаршал хотташ къамаьл ду КПСС Дагестански обкома секретара Ш. А. Исмаилова.

— Тахан Дагестана лаьттан тIа доккха цIей хьачаьд, — йоаъ цо. — Тхона массаза а доккха дикахетар зул тхоай лоалахой, тхоай вежарий — Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой бIаргабовраз. Вай республикашта юкъера бувзамаш, вай вIашин дIа а хьа а леладу гIулакхаш советски халкъий дохаргдоаца вошалла къаьгга дола цхьа тешал да. Цудухьа Дагестано дег тIара «Марша доагIалда шо, вежарий!», йоах шуга.

Вай республика цIерагIа къамаьл даьча парто Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. О. Бузуртанова фусамдаьшта баркал а аьнар вежарашка йолча шин республикай доттагIала Деноша Дагестанеи Нохч-ГIалгIайчени халкъашта юкъера вошал дIахо кха а чIоагIдеча новкъостал дергдолга белгал а даьккхар.

ВIашин дIа а хьа а уз хьаьшийн фусамдаьи. Вежарий сайна шоайла маркIакхет СССР халкъе артист Эсамбаев Махьмуди Гамзатов Расули, къамаьл дош лотт Ахматова Раисан Алиева Фазуи. ДIайха лоазар отт зIамигача майда тIа. Хьалхара бо зом боаь баьча Махачкалага дIайохалу машинаш. Городе Iочукхоачача хьаьшешка моаршал хоттт Дагестана столица общественноста викалаша.

Цу дийнахьа Г. Цадаса цIерагIча Дагестански педагогически институтa художественно-графически факультета музее хьайийллар Нохч-ГIалгIайчен художникий выставка. ХIаьта сайрийна укхаза дездир Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаь Нохч-ГIалгIайчени Дагестанеи доттагIала Деноши хьадилар.

С. МУТАЛИЕВ,
«Сердало» газета специор.

СУРТА ТIА: хьаьший тIаьцаш ба.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

ДЕРРИГА ХIАМА САГА КЪАХЬЕГАМО ХЬАККХЕЛЛАД

СССР кердача Конституцин проект ювцача хана «Горец» яхача совхоза болхлочо М. Даяаева аьлар: «Хьалхарча хана вайцига оьлаш дар, «нагахь ваьша саниа хьай ког дIакхетийта безам беце, юхаверза хьашт дац. «Долла хIама ма чIогIа хувцаделлий цу хана дениз, мичара дайнад из кица. Сона бIаргадайнад вай вахар, дIаяьлнай лоаман нахагара къел, мискал. Эгара керттердар — хувцабенаб, хьалкхийнаб иэх. Сона, мугIарерча болхлочо, хетаргахьа, кхы мел болчарачул дикагIа бIаргагу уж массе тайпара хувцамаш. Шаьрз дагадоара гIа сона хIанз лелаш йола 1936 гIа шерара СССР Конституци тIайийца. Хала, хIаьта а сакъерадме, ха яр из. Кизга чура гуш санна бIаргашта хьалхашка хьаотт революци хьалхьарча ханах юхейисе тиша тIехьале, колхозаш цу хай» кьойя, чIогIъенна ялийза яр. Цу хана дена 40 шерал кIезига тIех ма-дена ха яьннаш. Цу юкъа вай вIаштIехьдаьннад халонаш вишае меттел, наха бIаьш шерашка дагадаьлла керда вахар турпалча къахьегамоа хьалде ва.

Къалара Урус-Мартан — готтига улицилгаш, тешаа нIалгаш даьгIа юрт. Лоалахо волгаш хьоашалгIа водаш хилча, жаш дуви боккхийча наха, кожорганш хила дезар, ца хилча, тонга гIолла боагIача коттала чу а ваха воаллийсаргвар.

Цу ханашкахьа тха район мишта хиннай хьахьокх укх тайпарча цифрашеи фактешеи. 1907 шера Урус-Мартаче воззтхьа молла, виъ шейх, пачхатхьа эхара 10 эзсар, Iербий дошар хьехаш пхи мутIаIалам хиннав. Из дар халкъаш бохкиэна довхаде. Эжи хилийта тIерташ паччахьа Iаьдело лелаьяча политиках хьехиннар. Нохчий образовани, эстара тIехьаьлча а, хьужаренашка мийзи ца хови дола КъорIа тIара йоазув шаьрдича йоапаш яр. ХIанз нагахьа дезал бац моллагIа хинна а цаI лаккера, юкъера специальни образовани яьккха и вузашкеи техникумашкеи деша вагIаш воацаш. Укх тIехкьарча шерашка 4328 дешархочо лазыхIа вИс школа хьалъяьй районе, хьозархошта аххьцуIе цIеноаш хьалаьнт Алхазурове, ГехтIа, Шалажа, Комсомольске, Урус-Мартанчо IаьлахаЮрта, ГIойгIа. ХIарана чу 320 моттиг йолаш школаш хьалъеш латт Рошничуи Гехтlен, Урус-Мартан — 140 моттиг йолаш берий комбинат, ГехтIен Шалажен ветсадаш хьалъеш латт.

Алхха дIадахача ихьаи шера 31 школа партешта тьелхашка йохайра 21718 оер, чехча хьехаш 910 хьехархо ва. ХIара шера дешара цу долачуо вай мехка тайп-тайпарча городашка — Волгограде, Краснодаре, Саратове, Ростове, Ставрополе, Воронеже — лаккерен юкъерен дешара заведенеи йистеньха бе-беча къамех боли бIаьш хьехархой боагIа вайнахь дераш та хьаха.

Нагахьа саниа 1917 шера ихьаккха лор хиннавеце, хIанз районе бахача наьха тиахкIео лораеш лакхерен юкъерен медицински образовании йола 250 гаргга лор ва Iаьчча тоиннай тиахошта, юрта боахама болхлошта гIулакх дара культура, кIезигагIа дов бераш. Деигара да массаза дова тоалу Урус-Мартановски районерча къахьегамхой матермальни хьал-торо. Лакхденнад совхозий болхлошта тега тлаш обшественни потребленче фондашкара телача ахчий боарамаш. Цу дерригача хIамаша къаьгтаьхьокх советски наьха вахара хьисап.

Дукха болх баьб районцентр, юрта юкъера найда В. И. Ленина цIерагIа улице довеш. Юрташка быта дешаш комплексно къоастадара де дезар деш да. Масала, цу гIулакха хьоахае метагаа ГIойтIа. Укхаза хьалдаьд культура ЦIа, детсад, универмаг, хозмаг, культтоварий тикаш, продуктови, межх йохка тикаш, столови, быта ЦIа, амбулатори, больница, 100 номер йола и автоматически телефонни станци. Пилла йоалаш латт водопровод. Районерча ерригача юрташка электричество чуйиллай, асфальт йиллаи тIо техан цакъаш ла массе юртара районни центре долхаш. Дукха ялат, шекара свеклаш йоах района боахмаша. БархIлагIча пятилеткана нийслича нийслагIча пятилетка шерашка 26 процент дукхагIа кийчдаьд дулх, гIа — 46, гарий фу — 87 процент, сом — шоаза дукхагIа.

1976 шера районерча бархI совхоах ялхе рентабельно чакхдаьккхар юртбоарема шу. ДоккхагIдола докхараю къоачашлоча онло даьъа лаьшад Мичурина цIерагIча «Горец», «Гойтинский», «Урус-Мартановский» «Солнечный» яхача колхозий коллективаша. Духхьаша хIара гектара тIара 28,6 центнерага кхоачаш ялат дааккхар районе.

Юрта боахаме лаьттаяна болх беш йола керттера кечад дахчан нух хиниача хьалхарча хана цхьаь цаI специалист вацар, хIаьта хIанз кхушка ена ниэ бола техника-м кхыметтел гIанахьа а дага хиппа вцар цу хана. ХIанз совхозашта карагIдувла хIамаш вIаштIехьдаргдарий цу хана? Даьлане а даргдацар. Вай халкъа паргIатон ираш денад Сийлахь-боккхача Октябро. Из долла чIамз вIаштIехьдаьннад. Утара хьалха, КПСС-о лелаю дениэски къамий политика, СССР халкъашта юкъера доттагIал баьхал долаш.

«Вайна хьалхашка латта декхар,—аьнад новкъосто Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме, — Конституце проект ма-могта шерагIа, паргIатта, бокъонца коста а болаш ювцилга, бераша къахьегамхой, массе тайпарча бахача наьха вискалаш цу гIулакха юкъеозилга, вайцига вIаштIехьа а яьнна дIаяттача общественни гIулакхий формаех цу гIулакха пайда эцилга».

КПСС райкомо, совхозий партийни организацешо, культура учреждененша, ВЛКСМ райкомо, кхыча организацешо кийча а яь чакхйоах СССР Конституце проект шерра ювцаран дIайовзийтаран тIаерхаь тайп-тайпара мероприятеш. Хоржамашта хьалха йолаешча кампане Iоаьча массово-политически болха опытах ке Iоаттолга а еш, партийни организацеш шерагIа пайда эца а ннай бахах еча агитацеха пропагандаки, массови информацие средстваех, киноех, радиоа, телевидених, агитпунктех, докладехи политинформацешь, гойтара агитацие средствашь.

Районе КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума решенеш, Л. И. Брежнева доклад, СССР Конституце проект чакха дIадовзийта оарцагIбаьхкаь 800 совгIа агитаторе политинформатори. КПСС райкома а «Знание» яхача районни общества а 400 гаргга лектори докладчики. Укх деношка къахьегача коллективашка дIашагIа а ела болх беш я СССР Конституце проект Iомаю 183 группа. Цу группашта тIачIоагIбаьб пропагандисташ, дукхагIча даькъе хIанз чакхъяьннача занятеи графикаши планаши оттаьяр.

Культура учрежденешка лекцеш ед, беседаш, тематически сайренаш, диспуташ ю, устна журналаш деш. Района библиотекашкеи культура цIенош-кеи книжни выставкаш, уголокаш кийчъяьй.

Проект ювцаши Iомаши болча хана Урус-Мартанча къахьегамхоша доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцу. Масала, Мичурина цIерагIча совхоза шурий-товарни ферма бригадира нов. Р. Цицаева шеа къамаьл деш аьлар: «СССР кердача Конституце проекта тIа ма-ярра хьахьекха, машар бераш йоли вай парте чуреи араяьреш политика дег тIара къоабал а еш, хьайбаш леладерий коллективо 1977 шера декхар тIаяйлад паччахьалкхента планал совгIа 100 тоннал кIезигагIа йоацаш шура йохка».

Мичурина цIерагIча совхоза къахьегамхой митинге ше къамаьл деш, Ленина орден лелача Умалатова Зате аьлар, шоай барт тайпача коллективо дег тIара къоабалью кердача Конституце проект, хIаьта из цепатеха арамкхара жоп а луш юбилейни шера хIара гектара тIара 150 центнер, вешта аьлча хьалхагIа лаьрхIачул дукхагIа сом гулбе лаьрхIад.

Проект ювцаран дIайовзийтаран беш бола беррига болх Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дузача юбилейна даха мидоагIера накъаалхара чакхйоалача мероприятеш айхха бувзам лелабу. 1977 шера 16 июнеи 21 июлеи массане чухьара политденош даьд «Советски паччахьалкхен Керттера Закон», «СССР кердача Конституце проекта хьакъехьа» яхаш темаш а йолаш. Цу деношка 478 докладчико, лектаро, политинформаторо, агитаторо къамаьлаш даьр боахамашка, предприятешка, нах бахкача моттигашка, царга ладувгIаш хилар 9077 саг.

Кердача Конституце проект дIа а йовзийташ, лекцеш цийшей, беседаш яьй укх темех дьйда: «ДегIаоцача социализма Конституци», «СССР Конституце — кагирхой хьакъехьа», «УпалцIено лораяра гIулакх — кердача Конституцеча хьежжа», «Демократи — вай паччахьалкхеш общественни вахара лардера принцип», кхыяраш.

Кердача Конституце проектана хьинаре пропаганда еш воаш хилар хьахьокхад А. Мациаевен Р. Чергизовен — «Гойтинский» совхоза агрономаша, А. Б. Ирипханова — растениеводства цеха агронома, Х. Кадырова — «Красноармейский» совхозерча мехотряда начальника, Н. М. Мунаева—№ 1 йолча юкъерча школа директора, В. М. Сухиас — № 5 йолча сайрийнарча школа хьехархочо, В. Я. Зеленханова — Мичурина цIерагIча совхоза директора, Н. Н. Петровас — Алхазуровски юкъерча школа директора, дукххаза кхычар.

СССР кердача Конституце проект ювцача хана района къахьегамхоша предложенеш еннай:

Х. Кадырова — «Красноармейский» совхоза мехотряда начальника предложени еннай «Сага бокъоний хьакъехьарча» статьяна укх тайпара пункт юкъеяхьа: «Социалистическа яхье лакъа лацара йолча сага бокъон хьакъехьа».

Гехиески юрта библиотека заведующие предложени еннай 47 статьяна укх тайпара дешаш IотIатоха. «...Цу гIулакха хилалца дарг мел доаца хьалаш хулийт паччахьалкхено, мах болаш пайда эца гражданашта библиотекаш, клубаш, культура цIеноаш а луш, шоай лоIамеча обществаштеи союзаштеи гIо а деш», дукха кхыяраш.

Кердача Конституце проект ювцара беш бола беррига организаторски идейно-политически болх Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизара еза кийчонна, пятилетка шоллагIча шера тIаьйна оаначаши социалистически декхарахи кхоачашдарца айхха бувзам бу.

А. МУЗАЕВ,
КПСС Урус-Мартановски райкома пропаганда агитаци отдела заведующи.

Кердача Конституце проекта 45 статья тIа яздаь да: «СССР гражданий деша бокъо я. Из бокъо Iалашъю массе тайпара дешар мах боацаш хиларах, беррига кагирхой юкъера образовани йолаш хулга декхар даь тIа а дожадаь, чакхдоаккхаш хиларца...» Проекта тIа дIахобелгалдоакхх, СССР гражданаш наьна меттала деша бокъо хилараI совгIа. Октябрьски революци яллалца кхыметтел шоай йоазув ца хиннача къамашта наьна меттала деша бокъо ялар а из йиза кхоачашъяр а доккха хIама да, аьнна.

Тахан Российски Федераце школашка, институташка Iомабу 47 къаман мотт. Из а хьалхатоIадаь даьхкача дIамигача

ИРАЗЕ КХЕЛ

къамашта шоай культура дегIайоалае Советски Iаьдало еннача бокъо.

Хьалха, Октябрьски революци яллалца, йоазув доацаш хиннача къамех да нохчийи гIалгIайи къам а. Иразе кхел хинна исторически лоацача хана, сийрдача кхьякъа тIа даьнна культура лакхаленашка дода вай къам. Ленински къаман политика ниIсе а гаьнна бIаргагуш а хилар хьахьокх цу гIулакхо.

Бакъда зама сеца латтац. ХIанзара коммунизм хьалъяра этап белгалаяьккха я сихха дегIаухача хIама хьакхоллача низаша. Iилма-техническ а социальни а прогрессо.

Геттара кIоаргъенна а интенсивни а я къамаш шоайла довзара, уж гаргаахара процесс. Цхьаи къамаи карагIдаьначох воаш пайда эцаш хиларца дерргиа юкъа да вай мехка. Иштта да метта гIулакх а. ХIара метта карагIдаьнар дIахьа эцаш хилча мотт бIаьхегIа хул. Интернациональни а лексически а фонд юкъара хул, метта общественни функци лакхлу.

Къамаш шоайла гаргаахаро дегIакхувл меттай чулоацам а. Вай мехка массавар раьза а волаш шоай лоIамах тIаийца а къамашта юкъе буацаш а ба эрсий мотт. Цо эрсий а дерригача дунен а культура йовзийтаIа бола никъ хьабийллаб массанена.

КПСС ЦК-ии СССР Министрий Советеи социалаш тIа къаьстта теркам тIабоэийтт дешархой кIоаргга знанеш, коммунистически мировоззрени йолаш хьалкхебара. Цар белгалдоакхх юкъерча школера болх мишта тоабе беза. Керттера чулоацам ба дешархошта знанеш ялари кхетама болхи къаста йиш йоацаш цаI хила безилга. ДIадахар, къаьнадар хьатIа ца эзаш, вай общества дегIаяра перспективаш бIаргагуш, коммунизм хьалъеча шоай низ ца кхобеш хьалха даттаргбола, интернационалисташ-патриоташ хьалкхебара декхар да школаш тьалдашта оттадаьр. Школаш кердача накъул тIа ялата хьежжа хувцалу дIахьехача предметий чулоацам а.

Иштта наьна мотт хьехара гIулакха замига хьежжа хувцалу наьна мотт хьехаза юкъейоалае еза керда методашь приемаши.

Хьехархо хила веза хIанзарча лингвистика карагIдаьнар дика ховаш, дешархой теркам тIаоэаш, наьна метта хозал, цун бIаьхий хилар гучадоаккхаш.

ЧIогIа лоархIаме да дикагIа болча хьехархой опыт къовацарна юкъе йоаржаялча. ХIаьта уж дика хьеха хьехархой вай юртарча школашка дукха болаш а ба. Школе йолча торо-[illegible]

[illegible]

А. ЦИЦКИЕВА,
РСФСР къамий школий Iилма-таллама института Нохч-ГIалгIайн филиала белхахо, РСФСР халкъа образовани отличник.

ОАХА КЪОАБАЛЪЮ

СССР гражданий бокъонаши декхараши вIашки дувзаденна да. Уж вIашки дувзаденнилга СССР кердача Конституце проекта тIа да. Цу тIа дIачIоагIъю гражданий йоккхий демократически бокъонаш.

Конституце проекта тIара хIара статья а кIара мугI а чIогIа уйла яйташ ба. Цо сонаккхий а ду. Вай вахара Керттерча Закона проект ювцаш боккха болх бу тха коллективе. Массе участкашка газеташ дийшад наха Конституце проект йовзийташ, цу хьакъехьа беседаш яьй, собранеш чакхъяьхай. ХIанз тха ерригача коллективо къахьег «Брак йоацаш бе болх» яхача девизагIа. ХIаьта брак ца еш болх булургба, нагахьа санна хIарана ший болха товзал лакхйой. Кердача Конституце проекта 60 статья тIа йоах: «Къахьега могача СССР хIара гражданина декхар да сийлен гIулакхи да общественни пайданеча гIулакха даькъе ше хержа болх цIена хьабар, къахьегамеи производственни дисциплина цIенкхаштта кхоачашъяр». Сона бакъахьа хетт «ХIара гражданин декхарийла ва ший балха говзал лакхъе, ший знанеш шеръеи кIоаргъеи, ший культурни боарам айбе» яха дешаш IотIатехача.

М. ГАДАБОРЦЕВ,
Назранерча РСУ мастер.

КАГИРХОЙ НАЬКЪАШ

Республика столица промышленни предприятешка, транспортни гIишлошъеча организацешка, дешара заведенешка шерра ювцаш я СССР кердача Конституце проект. Производстваца айхха бувзам а болаш, вай мехка чIоагIа легIаденад профессионально - техническа лаьрххIа юкъерен дешар.

Кердача Конституце проекта 45 статья тIа яьнна да: «СССР гражданий деша бокъо я. Из бокъо Iалашъю массе тайпара дешар мах боацаш хиларца...».

Масала, хьаэцаргьа вай «лакхача культура училищаэ» яьнна цIа тилла йола Грозненски юхлагIа профессионально-техническа училища. Ше болх бе болаелча дена чтеш эзараш болча кагийча нахаи мехкарашти тайп-тайпара говзалаш еннай цо. Дуккъал укх шера разряд а луш, юкъера дешар а чакхдоаккхаш 250 кагирхочо укхаза хьанйте слесарх монтажника, газоэлектросварщика говзал Iомаенах иелз дипломаш. ТIехдика дийшараешта разрядаш лакхагIа еннай. Училище чакхъяьккхараша болх бергба практика цхьан хиначча гIишлой-монтажни организацешка.

Цхьабараш Грозне бисаб. Вокхаш балха дIабахаб Москве, Пензе, Рязане, Балашове, Саратове, Тольяте, кхычахьа — Тха сий лакха доттаду кхычахьа къахьега дIабахача кагийча нахеи мехкарашеи, — йоах училища директора Коробов Юрий Максимович. — Цувна дола теша — училища цIерагIа хьахьа баркал оала письмаш.

Царех цхьайне тIа да укх тайпара дешаш: «Дикха баркал хилда хьехархоштеи производственни дешара мастерашти кагирхой дика Iомабарах. Шоашкара хьокха гойташ къахьег цар, ханаре дикъа лоац общественни вахаре. Уж тайпа говзанчаш кхы а балхийталаш тхона». Из письмо денад Пензенски гIишлой-монтажни управленера.

ХIанз юха а дIаяёбеш латт училище кагирхойх мехкарийх. Беррига хьаэна дерхIэр 400 саг ва. Дешача кьаьлтеи дика хьалаш вIаштIехьйайхад царна. Классаш кийчъяьй технически дешара пособешца, приборашца. Укхаза деша хайшача кагирхошта мах боацаш кхоаза кхача а кийчбу, гIадувха бовзкъа а лу, хIаьта чуте дика общежити а я. Цул совгIа, доламашка шоай дехаза сапоIа эоаа а я кагирхой. Кхы цхьаькха хIама а ва училище дешаболгIараша теркале дезаш. Укхаза цхьа шера дешаш юкъа ха къахьегама стажа кхъайоа къоачача болхлочун.

Я. БУБНЕНКО,
инспектор.

Ший балхах тIехдика кхеташ ва Карабулакски химически реагентий завода КИП-ен автоматикан слесарь Ковалев Виктор Яковлевич. Иштта хиларах балха - дика толамаш даха вIаштIехьдоал цун. Из дьожаш йола приборашь массаза а тешаме болх беш хул. Комсомольски прожектора кулгалхоше хиларах тарра дукха балха тIа нийслу кхоачамбоацараш гуча а доахаш уж дIададара болхлой оарцагIа боах цо. Халданза социалистически яхье хьалхалатташ хьакогIаш хиларах Виктор Яковлевича еннай «Социалистически яхье котвальнар» яха сийлен Знак, ВЛКСМ ЦК значок, кхыдола совгIаташ.

СУРТА ТIА: КИП-ен автоматикан слесарь В. Ковалев.

И. ПЛИЕВА сурт.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

ЯХЬ—АЬТТУВ БАККХАРА КЕРТТЕРА ХЬАЛ

Моттигерча Советий балха эгтара найдаеерчарех цхьа форма а хинна дIаяттай халкъбоахама планаш толамца кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь. Юрта Советаш ханашахьа хьеж тIанйна социалистически декхараш кхоачаш мишта ду. Депутатийи юрта активаш иовкъосталца юрта Советаша гучайоах пайда эзаина йола тороиаш, кхоачамбоацараш дIагойт, уж дIададара наьхьаш хьех. Цар итоташ ю ерригача коллективай яхья договоо кхоачашъяра.

Из болх къаьстта дика бу социалистически яхь мишта лел, шоеи декхараш юрта Советаша мишта кхоачашду хьожаш къахьегамхой депутатий районни городскойи исполкомаш йолча районашка. Цудухьа ший балхьи доацаш цайар дукха та йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето ший заседане «Къахьегамхой депутатий Гудермесски городской Совета исполкомо социалистически яхь дегIайоалаяра кулгалдера хьакъехьа дола» доп дуккар.

Из доп дувцаш белгальдоаккхар Гудермесски горисполкомо укх тIехкьарча хана юрта Советашта, цар лоаттача социалистически яхьа дикагIа кулгалдеш хилар, боахамех социально-культурни хьакъехьара дIакхараш кхоачашдара дукхагIа новкъостал деш хилар, бахача наха бытовой гIулакхаш дара, юрташ тоаяра дукхагIа теркам тIабохкийташ хилар.

Совета сессешка, исполкома заседанешка дукхагIа дуаш хьа та Советий лоархIамя белитокхаш лакхбара тIахьехьара дешаш. 1977 шера исполкома заседание дийвар «Суворово-Юрта Совето юрт тоаяра хьакъехьара социалистически декхараш кхоачашдарах», «КПСС XXV съезда решенеша хьежжа республика юрта бахача наха бытовой гIулакхаш делга Гудермесски районе дIахо а тоадарах», «Гудермесски районе общественни кхачан гIулакх X пятилетке тоадара де дезарех», «Лоачарча аьгIенашка дулх дукхагIа дахктара де дезарех», «Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизара еза маьоагIара пакъаяхара «Гудермесский» совхоза коллективо ше тIаийна декхараш кхоачашдарах» лаьца дола дешаш, кхыдараш.

Шу дIадоалуучие а исполкомо йоагIаш йолча Советашка дIайовзийтар колхоза, совхозашта, хIаьта иштта предприятешта, организацешта кхоача планагIа йола заданеш. Цо йиш хилийтар планаш социалистически декхараш цар кхоачашдара дикагIа тIахьожаш лоаттабе.

Ерзахча юртий поселкий Советашка да Советий сессешка чIоагIдаь 1977 шерара социалистически декхараш. Дукхача исполкомашка да хьоаргалашка социалистически декхараш мишта кхоачашду хьажжаш дола хоза кейчадь степнаш.

Юрта Советий исполкомаша йоккхагIа алаши ю колхозий совхозий производства дегIайоалаяра, шоай заседанешка дукхагIа дувц юртий тоаяра, бахача наха бытовой, торговл, медицински гIулакхаш дешта товарех дешаш, дукхагIа тIахьожаш лоаттаб боахамаша, предприятеша, организацеша шоаш тIаийна социалистически декхараш кхоачашдара.

Масала, Герзель-Юрта Советта исполкомо 1977 шера укх бетта ший заседаннешка дийцар «Восточный» совхозе лаьттан фондех пайда эцарах», «Юрта боахамих техника а механизаторски кадраш а хийчъяраш бIаьста-аьнна бергбалча балхахь», «Хьайбай фермашка вича ветеринарно-санитарни гIулакхаш паччахьалкхено хьайбай продукци йохкара плая кхоачашъяраш» дола дешаш.

Ший территоре тIа йолча «Восточный» совхоз беча производственни балха беппат дахлар Герзель-Юрта Совето беча боккхача организаторско-массови балхах. Совхозо толамца кхоачашйир паччахьалкхенга кIа доахара плая. Даьх докхара 6 бетта план 3,4-хьоа шура—151 процента кхоачашйир.

Социалистически декхараш кхоачашдара керттерчарех цхьа форма а хинна дIаяттай районна юрта Советашта юкъе латта яхь. ДукхагIа йолча Советаша вIашки довзийт яхьах хьахиннар, из мишта кхоачашъю вIашки хьож. Духа вIаштIехьаьна хьай Герзель-Юртарчеи ИшхойЮртарчеи Советашта юкъера, Новогрозненски поселкерчеи Джалка юртарчеи Советашта юкъера социалистически яхь.

Юрта Советаша социалистически яхь юкъе доакха дакъа лоацаш юртара къахьегамхой халкъа боахама планаш кхоачашъяра оарцагIбоахаш новкъостал деш хиларах доккха беркат даьлар совхозашта, колхоза, ерригача района цар беча боахама балха тIа. Республике эгтара хьалхарчарех ца бола ялат доккхая паччахьалкхена план кхоачашйир Гудермесски районо. ПланагIа 5600 тонн ялат дохка доагIача 7 эзар тонн совгIа ялат дехьаь.

Ах шера фуаш докхаре план 103 процент, тха — 127 процент кхоачашйир районо.

Бахача наха шоашта кхоаба хьайбаш лебадара районе йиллай хьайбаш лелалерий кхоь товарищество: Гудермесе 700 боахам, Новогрозненски посалке 450 боахам, Суворов-Юрта 300 боахам юкъе а болаш.

Цу дерригача боахамий а хьайбашта доакъар Iалашдара цхьан шера хула баьшаш дIаюош йола лаьттан участкаш. Цул совгIа, колхозашеи совхозашеи хIара шера дIаюа баьцаш, доакъарца шоай болхлой Iалаш а бу. Райно гIолла дIара шера юрта Советашка дIайохьийт бахача наха йохкара 700 тонн комбикорм.

1977 шера дикка дикагIа ду бахача наха бытовой гIулакх. Цу хьакъехьа 6 бетта план 102 процент кхоачашйир. Укх шера дукхагIа хилар бахача наха бытовой гIулакх деш йола предприятеш. Приемни пункташ хьайийлай Иста-Су, Кошкельде, Брагуне.

Районе хьаьбола болх бу торговл сеть тоаяра а гIулакх дара культура лакхъяра а даькъе. БIарча хьайийча районо кхоачашъяьй товарооборота ах шера плани: паччахьалкхен торговле 102 процент, кооперативни торговле 101,4 процент, общественни кхачан 106,9 процент.

Укх шера болх закагIа бу культура, укхаIео лоряра, халкъа образование учреждененша.

Юрта Советий исполкомаша боккха болх баьб юрташ тоаяра уж санитарно цIена хилийтара къахьегамхой оарцагIбоахаш. Воскресникашеи субботникашеи юкъе дакъа лоацаш хилар 80 эзар совгIа саг.

Юрта Советий исполкомаша ах шера йола хоахий план 129 процента расходий план 100,2 процента кхоачашъяьй.

Июль бетта горисполкомо итогаш яьр 1977 шера цхь бетта юрта Советаша лаьцача социалистически яхьа. Хьалхара моттиг яьккхар Суворов-Юрта Совето (исполкома председатель Г. Эльсаев, секретарь В. Харханова), шоллагIа моттиг—Новогрозненски поселкови Совето (поселкова Совета исполкома председатель Ю. И. Синельников, секретарь З. Чахаева).

Цунна цхьаьна республика Министрий Совета заседание белгалдаьккхар юрта Советаша лоаттача социалистически яхьа кулгалдара хьакъехьа къахьегамхой депутатий Гудермесски городской Совета исполкома белха тIа хIанз а кхоачамбоацараш дийза дитараши хилар а.

Горисполкомо кхоачамбоалаш лакхбац шоай территореш тIа йолча колхозо, совхозаш, предприятешка, организацешка беш бола боахама болх тоабара бола юрта Советий исполкомий лоархIами белхтоккхами. Из бъъен долаш горсовета исполкома заседанешка цунна дукха керттера дешаш кхоачашдара хьакъехьа юстара юе юрта Советаш. Иштта хилар горсовета исполкома заседанешка тIаийна «1976 шера «Гудермесский», «Терек» яхача совхозий финансово-боахама балха хьокхамех», «Района предприятешкеи боахамашкеи социалистически рузкъа лорадара профилактически балхахи из тоабара де дезарех», «1976 шера чакхъе боахам дегIабоалабара план кхоачашъяра итогех» аьнна яьча решенеш тIа цхьаькха хIама аьнадац уж кхоачашъяра хьакъехьа юрта Советий лоархIамаха моттигаха.

Горисполкома заседанешка кIезига нийслу юрта Советий исполкомаша шоаш тIаийна социалистически декхараш кхоачашдара хьакъехьа еча отчеташка ладувгIаш йола моттигаш.

Горисполкомо ледаре тIакьожам лоаттабар бахьан долаш иттанех ийс юрта Совето кхоачашъяьяар бахача нахагара дулх эцара ах шера план.

Юрта Советашта юкъе социалистически яхь лоаттаеча хIанз а дукха я формализм. Масала, шу долалуш Брагунски юрта Совето яхь лаьцар Комсомольски юрта Советаца. Бакъда, яхь бетта хьежабац уж яхь мишта лел, декхараш вIашки довзийта а дац.

Ледара тIахьожам лоаттабу юрта Советаша торговлеи бытен предприятеша план кхоачашъяра Юртен посалкан 11 Советах йиъне (Комсомольски, Ишхой-Юртовски, Суворов-Юртовски, Кошкельдински) мара кхоачашъяьяац товарооборота план. Ишхой-Юртовски, Кошкельдински, Брагунски юрта Советаша кхоачашъяьяац бытовой гIулакх дара план.

Ше тIаийнача сецам тIа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето къахьегамхой депутатий Гудермесски горсовета исполком декхаройла йио юрта Советий социалистически яхь дегIайоалаяра хьакъехьа кулгалдеча дола кхоачамбоацараш дIадаха. Цунца цхьаьна республика Министрий Совето кхыйола райгорисполкомаш а декхарийла йио юртеи посалкови Советий социалистически яхьа кулгалдеча тоаяра кхы тIа а гIулакхаш де, цар хIаране Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизара еча маьоагIара накъаяхара тIаийна социалистически декхараш кхоачашделга Iалаш а дергдолаш.

В. МАРЗИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета оргинструкторски отдела инструктор.

АТЕИЗМА ДЕШАЕХ ЙОЛА СЕМИНАР

Селхан Назрановски районе культура ЦIагIа Назрановски, Сунженски, Ачхой-Мартановски, Малгобекски районий лекторий - атеистий, парторганизацей атеистически пропаганда болча организаторий, юртий станичий Советий председателий, горрайисполкомий председателий заместителей, культура горрайотделий заведующей кустови семинар хилар.

Семинара балха юкъе дакъа лоацаш бар КПСС ЦК Пропаганда Отдела инструктор нов. Э. И. Лисавцев керте латтача КПСС ЦК пропагандистски группа членаш.

Семинара доакъашхоша ладийгIар: «СССР кердача Конституце проекти саг шийла ловаш йола дог-уйла йолаш хилари», «Кхалнаха атеистически кхетам баларах», «Бусалба дынах тешараштa атеистически кхетам балара йолча спецификах», «Бахача наха луш бола интернациональни атеистически кхетам вIаши бувзаш лелабарах» яхача лекцешка.

Семинаре къамаьл деш хилар нов. Э. И. Лисавцев.

Гулбенначар даьча дукхача хаттарашта хоадам бола жопаш делар.

ТКЪАЬ ШЕРА ХЬАЛХАРЧА МУГIАРЕ

Ставропольски края Кочубеевски района «Междуреченский» совхоза шоллагIча баьцлаьрий бригада коллективо социалистически яхье хьалхара моттиг шоай боахаме лелаю ткъо шу, коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаю ялхайтта шу да. Из нийса а да. Ткъаь шера бригаде гектара тIа кхеду баьццаараш 80 центнергара 320 центнерга кхоачаш лакхденнад, из хул дикагIа дукхагIа!

— Тхо кхача гIертар — укх шерара хьувкъам 340 центнерага кхоачаш баьццаараш кхедар да, — йоах бригадира Шепелев Николая. ХIанзарча хьувкъамга кхачаша гул за из котало цар йоаккхалгхилар.

Иштта толамаш дахарга коллектива мишта кхаьчай дувц «Къахьегамга хьежжа хул сага сий» яхача Шепелев Николая статья тIа. Из статья кепатеха я РСФСР Юрта боахама министерства Iилма-производственни Къилбеда Кавказеи Центральни Черноземьеи «Сельские зори» яхача журнало «СССР Конституце проект ювцаш» яхача рубрика кIала. Из статья еше шун тоо чурья цу тIа дувцар шоай балха юкъедоаладе.

Журнало йоланый керда рубрика «Кубанцаша доладьар хьаллахье — кердача тьувкъамашка». Цу боламе дакъа а лоацаш, доккхий толамаш доах Липецки области Ленина орден лелаеча «Петровский» совхоза къахьегамхоша. ДIадахача шера планагIа паччахьалкхенга 7350 тонн сортах йола ялат дохка дезача цар дехкар 10400 тонн, царца 4990 тонн элитни фу а дохьи. Цу коллектива балхагIа геттара дика дувц цу совхоза директора, Социалистически Къахьегама Турпала, РСФСР заслуженни агронома, юртбоахама Iилмаи кандидата И. Ксенза цу рубрика кIала кепатехача «Дерригаи — ялата кхашта» яхача статья тIа.

Иштта теркам тIабахийтача дика хургда Белгородски областа, Красногвардейски района Ильича цIерагIча колхоза хьажкIаш лелаечо Щербаков Александра яьйча «Гектара продуктивность лакхъю оаха» яхача дувцара.

Беркате кхаьлег юрта боахама Iилма-тохкама института Iилманхой коллективо, къаьстта селекционераша. Дукха ха йоацаш цар вIаштIехьдаьннад «Полукарликовый-49» яха дика хьувкъам лу кердача фух доли гурахьа дIадув кIа хьалкхела. Цу фуна дикка фуд яьнча, дика хьувкъар, гектара тIара 70—80 центнерга дIакхоача, йоачашен мохон дожа ца дар, ялата дикал лакха хилар да. Цу ялата тетаэь шин статья я журнала тIа «Керттера проблема — ялат» яхача разделе кепатеха.

Доакъара культураш лелаерашта боккха пайда лургболаш я «Доакъара производства торонаш» яхача разделе кепатеха Л. Построевен В. Шельмовски яьха «Керттера хьост» яха статья, Л. Рындичев, В. Рыпдичев, В. Гриднен яьха «Пайда эцара хьежжа», Ю. Арвачева «Малбуэен Прикаспе дынгIенаш юха хийнъяра» яха статьяш.

Кхо тIара оалхазараш лелаела дегIа мишта яха дувцаш я Ставропольски края Георгиевски района «Обильненский» «Гоельмнт щезавода» керттерча зоотехника статья.

Журнал дешарашта пайда эцргболаш я Нохч-ГIалгIай АССР «Атагинский» совхоза керттерча агронома А. Калинева республикански опытни станце Iилмаш болхлочо А. Базарсева яьха «Хьувкъама биологически цаэт» яха статья.

Кхы а дукха материалаш я «Сельские зори» яхача журнала тIа хьалхе лелерой опытех дувцаш. Уж материалаш оаш шеарга а наьех пайда эцара а ког доах оаха

С. ЧЕРВОНЫЙ,
журнала корреспондент.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Кхоачамбоацараш сиха дІадаха деза

Тахан еррига къахьегаш коллективашка, цхьа бакхьа шерра юкъараш йолча СССР кердача Конституце проекто, кхета вай деззергдолча Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара юбилея чІоагІа политически къахьегамех хьинар айдаь накъабаьхкар республика юкъхьенцарча партийни организацешкара коммунисташ шоай отчетно-хоржамий кампанеха. Цу даькъе шоашта хьадхашка латта декхараш дийца баьннаб вІа йиш а эттара лоьдерча ахьноцара — партгруппашкара коммунисташ, хІана дІайолаенай цехови парторганизацешкара отчеташи хоржамаши.

Цу даькъе дІахо а кхаь бетта совгІа йолча хана из лоархІаме болх чакхбаккха безалга терхалдича бакъахь хургъя дьйна ет КПСС Грозненски горкомо локомотиви депо группашка отчеташи хоржамаши дела вІаштІехьдаккхарах укх денош ка яь анализ дІайоазйийтача.

Грозненски локомотиви депо партийня группаше чулоац 254 коммунист е беррігех 76,8 процент бараш, ма-дарра ялча беррига болх бераш, вожаш пенсионераш ба. Парткома чуйоагІа ши цехови организаци йийтта группех. Отчеташтеи хоржамаштех хетаь ши семинар-совещани чакхъяьккхай укхаза, партгрупоргаши участкай цехийя кулгалхойн тІа а белаш. Депо дуктагІйолча производственни участкашка хиина собранеш белгальъча хачев дош корта болаш дувцеша чакхъяьлар.

Иштта, автоматни, дизельнозаготовительни, электромашинни цехашка лакхача идейно-теоретически боарамех беррига коммунисташ тІаболаш дІайихьар собранеш (партгрупоргаш нн. Стронов, Шакшуев, Шатеев). хІаьта автоматни поаьешни ремонт ечеи (партгрупорг Ю. Н. Кульбаба) цехашкарча группашка собранешка вІашагІкхийтта беррига коммунисташ докладе тІа йийхь дешаш дІахо доашкаш, балха декхараш дикагІа кхоачашдара ле эшараш дувцаш хилар. Отчетно-хоржамий собранеш шоай болх массе овгІоагІхьара тохка гІулакх санна кхетадеча цар коммунисташа геттара чІоагІа низаш оарцагІдаьла къахьийтар июль-август бетташка. Иштта, партийни влияни мел ца йолийташ болх баьб цар отчетни юкъа а. 1976 шера октябрь бетта дена 8—10 партийни собрани а кхийкад цар. Цига дийцад коллектива ахкарца дувзаденна дола херттера дешаш.

Цунца цхьана отчетно-хоржамий собранеш чакхйоахача хоалам бола кхоачамбоацараш а нийсдалийтад локомотиви депо парткомо. Цо партгрупоргашкара доагІар диза хьа ца декхар бахьни долаш цхьаболчар хьалхе оттайь доклад йоацаш йир отчеташ. Цу гІулакха пайдане хургдар партийни комитета памяткаш оттаьяьларе. Моттигаш хилар белгальъача хана собранеш чакх ца йоахаш а. ХІаьта цхьадолча даькъе из хоаш хилапар партийни комитета секретарь ков. Н. С. Шепелев ше а.

КПСС обкомои горкомои дІа ма-дехкара дакха бац берда хоржача партгрупоргий дешара боарам. Царна юкъе найсбейнаб чакхъяккхаьза юкъера образовани йолаш бараш меттех юкхьаншара дешар хара ца хоараш а. Нагахьа санна городской партийни организаци біарча хьайцача хуцалу партгрупоргаши 25 процентага дІакхоаче, укхаза 14-ех 6 хийна.

Цхьайолча собранеш хила мабоаттІара коммунисташ тІаболаш чакхъяллахар, кІезига бер доклад юкъаш къамаьлаш дарадаш а.

Талмаста хилар машинистаинструктора жов. Сальне колонне хиина собрани. Укхаза баргачча коммунистех дуьлагІдоле дакъа хьа ца доагІаш дисадар. ТІехкхе къамаьл деча дакъа а лацазар кхаь саго мара е гулбеннараш біарча хьайцача 25 процент бараш. ХІаьта царех шинне даь къамаьл балха декхарашца дувзадеши а доацаш шо-шоай гІулакхаш дувцаш дар.

ЛерттІа вІаштІехьаккхаш цхьайолча партгруппашка шоай КПСС членийн кандидатийн учет а. Иштта, собранеш чакхъяхара парткомо оттадаьча графика тІа белгаладь дар машинистий-инструкторий нн. Сальнев Лучкев группашка 26-ех 21-ех коммунист ва, аьнна, дІетолкача гучадьлар цига 16-ех 51-ен уж хилар.

Цхьайолча группашка хьалха оттаьча хана собранеш чакх ца яхар бахьан долаш КПСС Октябрьски райкомера хьожабаь вихалаш цига дакъа лаца ца могаш бисар, хІаьта лакхе латтача партийни органера цига хилийтара хьакъоастабаь цхьабараш шоай безкагІа а бисар тІа ца хулаш. Из бахьан долаш цхьайолча партгруппашка хиина собранеш дош тІагІоллара дувцаш, юкъара декхар кхоачашдеча хІара коммуниста дакъ белгал ца доаккхаш чакхъяьлар.

Иштта, керттерча механика цеха партгруппера 18 коммунистах шиъ вІалла порученеш йоацаш ва, хІаьта массазара гІулакхаш кхоачашдераш а бац ахвед кІезига совгІа мерра. Цу тайпара лоархІамо дешаш ца хьоадеш хилча хайра бала пайда бац собранех.

Белгалдаккха доагІа укхазарча группашка яьча отчетно-хоржамий собранешка даь къамаьлаш СССР керда Конституци хилярца, коллектива хьалхашка латтача декхарашца лерттІа дувзаш ца хиннилга.

Локомотиви депо дош тохкаш хиннача комиссено хетачох эксплуатаце цехе дІахо йолча цехови парторганизацена чуйоагІа ворхІ группа дІа а нъкъха массеха цехови организаци хьайна бакъахьа хургья. Цакъха цехови собранешка дукхагІа коммунисташ хьагулбе а дош корта болашагІа лелаве а ыттуа баргба. Хьалха цехови партсобрани е оттаеи ахаш мара КПСС членаши кандидаташи вІашагІтоха ца могаш бусар укхазе. Машинисташ шоай балха графикагІа дІа-юха баха безаш хиларца дувзадена да из.

Отчетно-хоржамий собранеш чакхйоахача нийсдалийта уж кхоачамбоацараш сиха дІадоахилга хьадийхар КПСС горкома бюрос локомотиви депо парткомагара, уж шоайнига ца хилийтара оарцагІьала еза кхьйола партийни организацеш а.

В. ЦЕЛОВАЛЬНИКОВ,
КПСС горкома инструктор.

Октябра 60 шу дизарга

КЪАХЬЕГАМЦА ЧІОАГІДЕННА ДОТТАГІАЛ

Ахриев ГІапура цІерагІча «Электроинструмент» завода коллектива деррига хьинар тахан тІадерзадаь да парте XXV съезда решенеш, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІайийна социалистически декхараш толамца кхоачашдара. Из іалашдара оарцагІдаьла низаш кхы я совдоах дег тІара къоабалъяь тІа а йийна цар чІоагІа хьалт долаш юкъараш йолча СССР кердача Конституце проекто.

Вай парте политика къахьегамхой хьа-торо айкра нийса кийь лелабелга хьагойт проекта хІара статьяс. Социалистически демократи дацы кІоаргаши шерлуши хилар, мугІарерча болхлоша, колхозхоша паччахьалкхени доал деча органашка тІа-тІа дукхагІа дакъа лоацаш хилар—из ба цу лоархІамеча документа керттера чулоацам.

Кердача Конституце проекта № 8 йолча статья тІа йоаж: «Советски обществан политически система дегІахара керттера лостам ба социалистически демократи дІахо йоаржаяр: обществан паччахьалкхени гІулакхашта доал деча юкъе къахьегамхоша тІа-тІа шеагІа дакъа лацар...»

Тхо біубенна а долаш ала йиш йолаш да тха заводе шоай балха декхар дика довзаш, коллективаа хьалхашкара шоай декхараши бехтокхами бовзаш, юкъара гІулакх бахьа дог лазаш бола біаьш болхлой хьалхийнаб, аьнна. Цу гІулакха кхоачам ба моттигерча Советашка укх шера хоржамаш деча хана 5 саг — райсовете, 4 — горсовете, 25 саг юртий Советашка депутаталла хержалга белгалдаьккхача. Цул совгІа 27 саг Назрановски халкъа суда заседателалла волаш ва.

Иштта да керда оамал, сакхетам бола вай хинара саг хьавеш дола социалистически долаш дар, вахара хьисап. Лихачева цІерагІча автозаводе ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева ма-аллара, цу тайпарча саго «кхоачам бац ялхха хьинаре къахьегарахи дисциплина йолаш хиларахи, из декхарийла ва юкъара гІулакх дагадалла а цун йоакхо е а, из гІулакх бригаде а, цехе а, предприяте а дикагІа вІаштІехьдаккхара оарцагІвувла».

Вай демократе эггара къаьгагІа йола башхало я социалистически ях. Социалистически декхараш чІаэцаш, чІоагІдеш а уж кхоачашделга вІаштІехьдоаккхаш а мугІарера къахьегамхой шерра дакъа лоацаш хилар, яхье баьннарий гІулакхаш шерра дІаловлийташ, ханнахь балха итогаш еш хилар, даим дІа-юха вІаши новкъостал деш хилар — уж я ях лелаяра йола вай керттера принципаш.

Тха заводе еррига производственни участкаш, бригадаш, цехаш шерра яхье яьнна къахьегаш хиларо коллективерча членашта дикагІа дІадовзийт хьалхашка латта декхараш, даим біоргІола хул даьри дийза дисари. Цу деррига ыттув боалийт предприятега ритмично болх хьабайта. Бакъда цкъаза комплектующи деталеш хьаухийтача заводашта шоай декхар ханнехь кхоачаш ца дар бахьан долаш план кхоачашъяра хІерам тІатувсаш моттигаш хул. хІаьта а цу гІулакха зиня реараш корайоагІа барт тайнача коллектива.

Адкха хьалхарча ах шера тха заводо арахийцад планал совгІа 214 эзар сома маьха пахачІоагІа хоатташ дола товараш.

Цу юкъа къахьегама овсарле соахка хьалхарчи ах шера хиневчунла пийсйача 10,9 процент айялар бахьан долаш производства боарам 15,1 процент лакхбеннаб. Ялх бетта итогерІа республика промышленни предприятешта юкъе хьалхара моттиг яькхай тха коллективо. Уж толамаш дахарах республика Сийлен улга тІа дІайаьльй тха завод, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байрахх сиинай. Цу тайпара совгІаташ луш белгальъаккхай коллектив районе а.

«СССР гражданаша интернациональни декхар—кхыча мехкий халкъашцара доттагІали вІаши цхьана лелаяду гІулакхаши дегІадоаладара гІо дар, массане юкъара чаппар хьалхараи чІоагІбаран гІо дар» аьнна Конституце проекта № 68 йолча статья тІа. Нах интернациональни дог-уйла йолаш хьалкхебара белгала гІулакхаш чакхдоах тха предприяте.

Укх тІеххьарча хана цу гІулакха хетаь кхо тематически сайре цьй коллективе. ЧІоагІа паха безаме хеташ чакхъяьлар кхаь ноахаьлен викалаш вІашагІкхийтта сайре. Укхаза хьийхабар партен тІемен ветеранаш, производства хьалхалаттараш, кагирхой. Ильяв дег чу дужаш дола къамаьлаш дир укхаза ветеранаша Мальсагов Тухана, Олоев Мурада, Импожев Іалаудина, Сочера тханцига хьовшалгІа венача Адуев Мурада. Хьашо доккхал деш дийцар завода коллективацара шоай доттагІал да тІехьа чІоагІлуш латташ хиларах.

Тха коллектив ше хьахиннай мехка дукххача городий, районий новкъосталца. Тхо дукххача хІамаца декхарийла да «Электроинструмент» яхача Ростовски а Выборгски а заводашта, кхыча предприятешта. Шоай интернациональни декхар кхоачаш а деш балха говзалаш Іомайнр пар Навоерера дІалахийтача кагийна нахан мехкараштеп.

Хьехам эцаш, специалист новеши, материалаш ца тоьаш дисача цІенкха де йиш йола новкъостал ца деш дитадеш тхо пей мехка массанахьа лоха атта болча доттагІаша. Дукха да йоацаш керда изделе кара-ерзае лаьрхІар оаха. Цу гІулакха г. Вильнюсе Іомабалийта массехк саг вахийтав оаха. Тхо дог тийша да лерттІа кийча а бенна уж юхабоагІаргвылараги из керда изделе арахепилта цар вІаштІехьдоаккхаргхиларахи.

Интернациональни кхетам балара балха юкъе шиь къаьстта моттиг дІалоаш къона болхлой дай революционни, тІема, къахьегама сийлен гІулакхашта тешаме болаш хьалкхебара тІаерзаь лелаеча мероприятешца. Из гІулакх вІаштІехьдоаккхача хана оаха лаьрде лувш КПСС XXV съезде новкъоста Л. И. Брежнева аьнна дешаш: «Советски патриотизмах, социалистически интернационализмах, Советий Мехках, вай Дьаьенах доккхал хьара, социализмана карагІдьйнараш лораде кийча хилара идеяш къахьегамхой, эггара хьалха къонача ноахала сакхетам чу чІоагІъяр парте лоархІамегІарча декхарех цаІ хила а хиина, иштта долаш дусаш а да».

Цу даькъе беча балха юкъе шерра хакъа лоацаш ба тха хьинар дола коммунисташ Н. А. Котиев — слесарь-лекальщик, У. Аушева — слесарь-инструментальщик, Н. Канищева — слесарь-сборщица, М. Гадаборшев — цеха начальник, М. Зурабова — ПДО начальник, А. Мальсагов — завода директор, Я. Сагова — токарь, дукха кхыбараш.

Опыто хьагойт тайп-тайпарча къамех болча наха юкъера доттагІал чІоагІдара къахьегамо, социалистически яхьо шиь дика вІиники еш хилар. 14 къамий викалаша къахьегача тха коллективо ях лоаттаю Орджоникидзевски автотракторни, Грозненски «Электроприбор», Сухумски «Сухумприбор», Махачкалински «Дагэлектромаш» заводий коллективашца. Бакъда, тхо ала йиш йолаш дац «Дагэлектромашинацарен», «Сухумприборацарен тха бувзамаш тхона лоаш ма-хилара чІоагІа да, аьнна.

Тха викалаш цига хиннабац, хІаьта уж тхо долча з баькхабац.

Къаьст-къаьстача коллективашта юкъерча социалистически яхьо новкъостал зу цу предприятей балха опыт, тайп-тайпарча къамех латтача коллективашй вахара гІулакхаш довза.

Х. МЕСТОЕВ,
Назрановски Г. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода парткома секретарь.

Грозненски экспериментально-механически завода токараште юкъе дикагІа лоархІачарех цаІ ва ялхлогІча раарял токарь Овсянников Николай Васильевич. Цхьаккха смене дІалахийтац цо шиь норма 115—120 процент кхоачаш ца еш. Ше мел кийчъю продукци гІехлакхара хилайтац коммунистически къахьегама ударника. Цудукхьа ОТК тІахьожам боацаш дІайолайт цуя продукци. Шиа къахьегама толамаш цо четаду Октябра 60 шу дузача цІейна.

СУРТА ТІА: токарь Н. Овсянников.

И. ПЛИЕВА сурт.

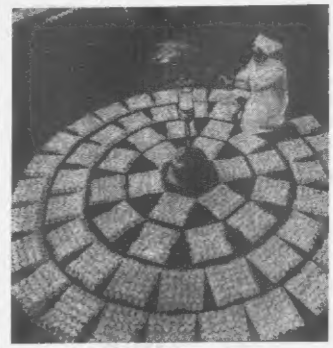

ЛИТОВСКИ ССР. ТІехьтІехьагІа вна болаш латт Кельмесски контІара оалхазараш лелаеча совхоаз. Дукха ха йоацаш укхаза болх бе йолаялийтай механизированни автоматизированни ферма, шера 3 миллион кІориг йоалаьаш хургйола инкубатор.

Юрта боахама производствана дІахо концентраци специализаци ярца дувзаденна Кельмески совхозо Іалашдергда племенной кІоригашшех инкубацена лаьрхІача фуашцех республикера итт совгІа боахамаш.

СУРТА ТІА: инкубаци вехьа фуашта кхарцешйн ийойла оператор В. Поцене.

А. ДИЛИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГІЙОЛА ОПЫТ—МАССАНЕНА

СИХА КІОАРГЛУ БУРУВ

Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектив вай республикерча бурувдеттараштa юкъе хьалхалаттарех цаІ а. ДІадахача пятилетка хьалхарча шера план хинал хьалха кхоачаш а я, тІа-тІа шиь къахьегама толамаш тоадеш дІазолалад цо ер юбилейна шу а. Управлене бурувдеттараш дог тийша ба дика къахьегамах совгІат кийчдаь Октябра 60 шу дузача денна накъагІоргхиларах.

Ер юбилейни шу къаьстта белгала ла Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллективана, хІана аьлча укх шера итт шу дуз из болх бе йоласина. Цу шерашка 211400 метр бурув техад цо. Бурув а тохаш яьккхай 25 скважина, царех 18 не йоккха мехкдьтта кІеж техий.

Иштта къахьегача управлене коллективо деахача толамашта юкъе диза дакъа я лоаиш башха-дика производственни хьокхамаш йоккха опыти йолаш хиларца белгальйнна я Тамазов Владимир Дмитриевич керте латта буровой коллектив. 1976 шера дукхьйа вйс бетта 1129 метр бурув техар, планагІа тоха дезаш хиннар 3800 метр йолча. Бурув тохара коммерчески сухала задани бетта 442 метрга кхачийтар, план 407 метр мара йоацача. Къахьегама овсарле 8,6 процент лакх а еш, бурув тохача пайда эцаш йола ха 91,5 процентага кхачийтар. Бурув тохарга дІабода мах лохбарах кходир 23,5 эзар сом, хІаьта деррига пачхьалкхенна кходаьр біаь эзар сом за.

Доахача къахьегама толамашка хьежжа даьнад цуч сий а. Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеш я из. ДІадахача шера дьахача къахьегама толамий итогаш вьчул тІехьагІа «СССР мехкдьтта промышленноста Министерства дикагІйола бурувдетта бригада» яха сийлен цІи елар цуна, хьалхарча степена дипломи ахчан премии хьожа а еш.

Иштта долча совгІаташа дог урвоттадаь буровой коллектива кхы а дикагІа толамаш даха йолаелар. Октябра 60 шу дузача цІей сийна пятилетка хьалхарча шин шера задани цу дезача дента кхачалехьа кхоачашъяра йола инициатива дІайолаяьр В. Д. Тамазов керте латта коллектив я. Цун дош чІоагІа да. Бурув тохара ворхІ бетта план 124,2 процент кхоачаш а еш, планаа совгІа цо техир 92 метр бурув. Иштта дика къахьегаш я из укх июль бетта а. Цудукхьа дІадалехьа бурув тохара 8 бетта план а кхоачашъяьй цо.

— Фуд-теш бригадас иштта дика къахьегама толамаш доахаш хилар? — хетт оаха бригадирага.

Тамазов Владимир Дмитриевича дуйц: «Тха бригада вІашагІъеллай 1968 шера марг бетта. Чоалханерча геологически хьалашка Брагунски яхача моттиге 18,7 эзар метр бурув а тохаш йоакха мехкдьтта кІеж тохийташ ши скважинеи цхьа нагнетательни скважинеи эксплуатаце дІаелар оаха. Октябра 60 шу дузача цІейга эксплуатаце дІалургья оаха № 65 йола скважина а. «ХІара бурувдеттачо болх дика барца ерригача коллектива эффективность лакхъергья» яхача девизагІа къахьегаш да тхо».

Шиь болх тоабара хьинаре къахьегача бригадас тІагІертта кьовсам лоаттабу къахьегама овсарле, производства культура лакхъяра, бурув деттача оборудованех кхетамца пайда эцара, керда техника балха юкъейоалара, къахьегамеи технологически дисциплина дика хилийтара. хІаьта керттердар мехкдьтта кІеж а тохийташ скважина эксплуатацешка дІаялар да. Уж деррига дешаш лаьрде а дуваш № 65 йола скважина йоаккхаш ба буровой бурувдеттараш. Бурув тохача мел эша керда техника юкъейоалаяй укхаза. Бурув тохара вышко-монтажникий цехо буровой йолча вІашагІьеллай «Уралмаш-3Д-67» яха установка. Цу установкаца бурув а тохаш бригадас яьккхар 5053 метр проектни кІоаргал дола № 73 йола скважина. Бурув тохача дукххача халача балхашта механизаци яьй, насосе дІаоттиный керда кхо насос, царех моллагІчунга болх байта йиш а скважинана ремонт еча хана е из цІенъеча хана.

Скважина дІаоттаз яь обвязка яьй лоабата маркхал, химически реагенташ, мехкдьтта, хий лоаттадара йолча емкосташта. Гуш ма-хиллара буровой чоалхане техника а йолаш біарча хІанзарча хамо дІа мадеххара йола предприяти я. Цо торо хулийт бурув тохара режим нийса лелае, скважинай конструкци эргаякха, дикагІйола технологи юкъекхаьа.

Проектни кІоаргаленашка кхачалца ахари ца хулийташ бурув а тохаш скважина яккхара чІоагІа пайда баьннаб бурувдеттараштa из санна йола скважинаш йоахача шоаш Іоаьйча йІаьхийча опытах. Хьовзам ца хулийташ бурув тохара тІадерзадаь дукха балхаш белгалдаьхад. Скважина йоаккхача бурув тохача хана цун ствол гоамлургйоацаш, бурув кІоарг ме ду ствола тІахьожам лоаттаберг болаш, маркхал аратувсаш е чубуаш моттигаш нийслургйоацаш гІулакх дар тІадерзадаь да уж балхаш.

Хьалха скважина йоаккхача юкхьанца бурув тохар, турбинни способагІа 295 миллиметр диаметр йолча осташца. Цул тІехьагІа 294 миллиметр диаметр йолча осташца роторни способагІа бурув тохар. Цу гІулакхашта чІоагІа тІехьатеттар скважина хьалъелга.

Цул тІехьагІа реактивно-турбинни роторни способагІа бурув детташ яхи йолайир скважинаш. ТІаккха цхьан станокаца бетта бурув тохара сухал кхачар 641 метрга, бурув тохача пайда эцаш йола ха 88 процентага кхачар. Бурув тохара болх хьовзам боацаш дІабахийтара бокхача лоархІачера гІулакх да турбинно-роторни способагІа бурув деттар, бурильни колоннаш йола компоновка нийса хилийтар, цаІ кхоьи берд болча кердача тайпаех долча остех пайда ийбар. Цу гІулакхаша вІаштІехьалийтар 4129 метр бурув тоха цхьаккха хьовзам а ца хиллийташ, из скважина хаьал шиъ бутт хьалха яьккха а яьлар. Бурув тохара сухал лакхъяра «СевКавНИПИнефть» институто кийч а даь производствана юкъедоаладар кхаь тайпара бурув тоха керда осташ. 4 эзар метр кІоарга бурув техачул тІехьагІа а тІехьа цхьан сменагІа 46—55 метр тохийт цу осташа. Цу остех пайда ийбарах бригадас кходир 27,5 эзар сом.

Бригадас скважина йоаккхача тохаш дола бурув техь дІалалие йолча хана кийчбу маркхал миштай хьожаш тІахьожам лоаттабу. Цунна обработкаш яь химически реагенташца, кІирацв, оказнца, гипсаца, кхычарца.

Горячеводски бурув тохара балхий управлене дукхьашха маркхал кийчбара блок (БПР-100) эггара хьалха юкъейоалаьчарех цаІ я из бригада. Цо механизаци а еш, промывочна коачал тоайир, аттача баьккхар болхлой къахьегам, лакхйир производства культура.

Скважинаш йоахача технологически параметрашта хадданза тІахьожам лоаттабу бригадас телеконтрола система. Центральни технологически службе дийнахьа а бус а лаьрІа боле нах ба шин параметра тІахьожам лоаттабеш—бурильни инструмента доалага, нагнетательни системерча манифольде тІалаттача низага хьожаш. Уж санна дола кердадараш кхы дукха а шоай балха юкъеккийлад цар.

«ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа шерра социалистически яхь йоаржаяьй бурувдеттараша. ДІадахача шера цкъа санна массехказа цу яхье хьалхара моттиг яьккхар В. Д. Тамазов керте латтача бригадас.

Химикий инициативагІа йола социалистически яхь кхетамца вІаштІехьъяккхара дукха болх баьб бурув тохара балхий управлене кулгалхошо, партийни, профсоюзни организацеша. Цудукха дентара денга дикагІа хул бригадас доаха къахьегама толамаш а. Социалистически яхьа керда условеш кийчъяьй цун юкъедхьал моральни а материальни а стимулировани ярa лоархІам лакхбелга. «ДикагІйола буровой бригада» яха сийлен цІи яккхара тІехьа а чІоагІа кьовсам лоаттабу укхаза. Шу чакхдаьлча цу яхье хьалхара моттиг яьккхача буровой коллективана диплом а луш 800 сом преми хьожаю.

ХІара бетта итогаш ю буровой коллективашта даьхача къахьегама толамий. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана карара кара тела ЦІе байракх, 500 сом ахчан премии луш, Сийлен улга тІа хьу из.

Управлена бригадашта юкъе халданза хьалхалаттар хьалдоагІачарех я из бригада. Бригадера еррига сменаш, болхлой ях лелаеш ба. Иштта бригадаше а я А. Е. Дроворубов керте латтача опытни бригадаца ях лелаеш. Сменаша дьахача толамий денна итогаш ю. Уж дІаязъю социалистически яхьа экрана тІа буровой начальника е профгрупорга. Укх тІеххьарча хана массаза а бригадас баьча балха дикен тІехдикен оценкаш уттаю. ДІадахача шера ворхІазза хьалхара моттиг яьккхар цу бригадас объединенерча бригадашта юкъе яьожача социалистически яхье. Бригадерча сменашта юкъе дикагІа лоархІачарех я Ш. Х. Саидов, М. А. Самсонкин, С. Ц. Махмудов керте латта сменаш. Цар массаза шоай декхараш тІеххоачашду.

В. КОЛЕСНИКОВ,
Горячеводски бурув тохара балхий управлене технически отдела воккхагІйола инженер.

З. СИЗОВА,
«Грознефть» объединене дикагІйолча методий отдела йоккхагІйола инженер.

АМБРОЗИ—КХЕРАМЕ ЙОАРХІ

Юртбоахама культурай хьувкъам лакха хилийтара керттерча торонех цаІ а кхаш шиь хинахьа овсарах цІендар. Доккха зе ду йоархІаша юрта боахама. Цар лаьттагІара тІоадили культураш дегІаяхкара а хьувкъанйтара а эша кхачан веществаши хьаув, цул совгІа кІала юит культураш. Гучадаьккхад, овсаро хьалдиккъача кхой тІа чуцаца фийг болча латтй хьуякъем 30 — 40 процент дохагІен, хІаьта юкъерча боарамах овсар хилча 20 — 25 процент дохагІен хула.

ЙоархІаша новкъостал ду кхаьта зене йола садоахка хІамеи, лазараш хилийтараи, дукхагІа даржийтараи, чІоаттІа новкъаре ю дІайийнача хІамешта гІулакх дечеи уж чуэхача.

РСФСР Лаккхехьарча Совета «ЙоархІашта лоаттабу кьовсам чІоагІбарах» долча Указа тІа белгалдаьккхад йоархІашца кьовсам лоаттабар паччахьалкхен лоархІамерча мероприятех хилар. ЙоархІашца лоаттабеча кьовсама юкъе къаьстта лоархІам бе беза карантинни йоархІаш дІаяхара. Вай республике шерра яржа йоархІаш я сагал-баьца гІанаш дола амбрози, кхо га йоала ціск-комар яарраш.

Кхычарел хьалдагІа са юца безам бараш в кхо га долен сагал-баьца гІа долен амброзеш яха ши йоархІ. Уж йоархІаш къаьстта зене я шоай биологически хьалех сиха яржаш хиларца. Цар цхьан овло лу, 7—10 шера дахаш йола, 25—100 эзар ги. Цу йоархІий хенаш лакха хиларо дІайийна культураш чІоагІа кІала юит, лаьттанаара Іазаьйате дукха тІоалал хьаоя.

Юрта боахама зе даь ца йеш, амброзе наха а хулийт тайп-тайпара кхераме аллергически лазараш. Амброзе зиза доалахача хана цу тІара хьаг'еттача демо біаргашта чухьара тІоадал латта оболочка, са доада моттигаш дарьяь. Хьада дарби хулаш а йІаьхача хана балха тІера саг воаккхаш а да из лазар.

Нохч - ГІалгІайчене амбрози геттара чІоагІа яржа я Назрановски, Сунженски, Малгобекски, Ачхой-Мартановски, Грозненски районашкеи иштта городе Грозне. Назрановски районе къаьстта дукха я из йоархІ «Октябра 40 шу», «Экажевский», «Назрановский» совхозашка, совхоз-техникуме.

Сунженски районе из дІаяьржай XIX партсъезда, «Победа», Ленина, Шеча Эскара, Кирова, XX партсъезда цІерагІча колхозашка, Сунженски хьуна боахама хьунз йистошка, рудни йоацача материалий Карабулакски завода лаьтташ тІа.

Ачхой - Мартановски районе амбрози дукха я кхашка, наькъа йистошка, «Лермонтовский» «Овощевод», «Урожайный», Самашкинский», «Бамутский» совхозий кхаьнех хиш дехкача системашта юхе, иштта «Новосельский» совхоза кхашка. Амброзеца лоаттабу кьовсам ладара ба Малгобекски районе деррига боахамашка, Грозненски шурий совхозе, республиканско опытни станце, иштта Урус-Мартановски, Шалински районашка.

ВІалла боапача маьха бе амброзеца наькъий участкашка автомобильни наькъаш декхарех уж тоадаеш управлене. № 7 йолча Баку—Ростов наькъа наькъий - ремонтностроительни управлене лоаттабу кьовсам. Цу управленешта карарча наькъий йистошка массанахьа а дукха тІаьнний амбрози, цудукхьа цигара йоархІий ги чархашца дІа-юха а кхухьаш транспорто дІадоаржаду дукххача моттигашка.

Хьалхарчу восгІа лел амброзеца кьовсам лоаттабар вай республика столице — Грозне, цун Ленински, Заводской, Старопромысловски, Октябрьски районашка. Октябрьска района Новопромыслай карора лаьтта, деррига хІана лац аьнна, амбрози тІайолаш а. Грозненски горисполкомо массехказза хьалхадаьккха доллашехьа. Октябрьски райисполкомо хІама дац цу гІулакха. ХІара шу массаза доал шерагІа яржаш латт амбрози. хІаьта цун ги йоачаи хилча а лоа дешача а боса оагІовашкара укхача хиша хьаккхуь городе, города юкъе далача боахамашка.

1971 шера КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюроси республика Министрий Советой лаьрхІа соцам арахийцар амброзеца кьовсам лоаттабарай из сихагІа дІаяккхараи партийни советски органий терхам гІабердабеш. 1973 шера уж йоархІаш дІайоахаш деча балхашта дикагІа кулгалде Министрий Совета соцамах вІашагІьехкар республиканскии районнии штабаш. Цхьан юкъа дика тоабаьбар из болх штабаша, бакъда, укх шера цар болх гуш бац.

Геттара ийрча сурт да хІанз республика юрташка гуш дар. Улицаш, ковнаш хьалдизад йоархІех, амброзех, позилахах. Уж йоархІаш дІаяхара хІама деш яц юртий, поселкой Советаш.

КПСС обкома бюроси Министрий Советой амброзеца лоаттабеча кьовсама тІахьожам бе декхарийла вь санэпидстанци юстара яьннай цу гІулакха. ТІаккха уполцеши органаш мара кхы мала хила безаш наха юкъе лазараш дІа ца даржийтара оарцагІа воалаш! Республиканскии санитарни службай декхар да цу гІулакха чІоагІа уйла яр, моттигашка из болх тоабара оарцагІьалар.

Массехк ди мара дисадац амброзе зиза даккха. Цудукхьа кхы тІехьа а ца тетташ, боахамашка вІашагІйочка еза цуница кьовсам лоаттабу звенош. Зиза даккхале из дІа ца яькхача пайдана дац гІулакх. Районии штабаш бетта шозза хьажа декхарийла я беча балхага, нагахьа санна из кхоачаш ца дераш нийслойя, уж бехктокхаме оза беза РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа.

В. ПАВЛОВ,
Нохч - ГІалгІайчерча бьаьовгІай карантина госинспекце начальник.

КАЛИНИНСКИ БОЛАТА «ЛАЬТТА ОАХКАРАШ»

Экскаватораш йоацаш йола вай хинара гІишлош майде датайоха а хала да. Дукха ха я лаьтта оахкарий халача балха тІа уж юкъе яьнна, керда автомагистралаш, машинналькъаш дехкача, лаьттан кІала гІолла наькъех тІехвула моттигаш, мехкдьтта дІаухийта провоаш еча дика гІовчаш хинна уж дІаьтта.

Калинински экскаваторий заводо арахец 0,5 кубически метр цкъара лаьтта хьаэца кодаш йоалла пневматически хьисапера чархаш йола машинаш. Цу тайпарча класса экскавтораш арахеца Советски Союзе ше мара йоаца завод я из. Кердача технически хьалашца завод Іалашъярца, социально - технически дегІаяра план йоаггІача беса кхоачашъярца коллектива торо хилар цу даькъе керттерчарех цхьа моттиг лаьца дІаотта. Цун продукци дІаухийт дуйнен 54 мехка.

ХІанз Калинински машинашъераш производства юкъе керда модель йохлаеш ба. Цун дикала белгало — лелае атта хилар. Нагахьа санна хьалха кабина чу дукха рычагаш гуш хиннале, хІанз цар метта лакха геттара зІамига кхо ло мара дац. Кабина чура дикагІа гу гонахьа мел дар, машиниста къахьегама хьалаш тоаденнад.

Керда модель хьаеча Калинински конструкторашцеи технологашцеи цхьана къахьийтар цар Ленинградски коллегаша а.

Юбилейна шера завода коллективо тІаийцача социалистически декхараш тІа белгалдаьккха да керда модела паччахьалкхен Знака аттестаци йитилга.

Олег КУЛЕШ,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

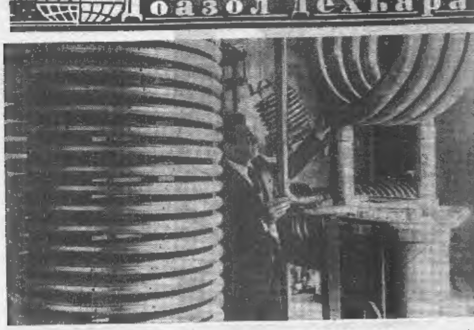

Югославе Социалистически Федеративни Республика. Белграда юкъе уллача Обреновацера радиостанцие оборудованега хьожаш ю. ТӀехьарча хана мехка хьаьнй массеха керда ниэ бола радио- телепередатчикаш.

ТАСС фотохроника.

САРАЕВСКИ «БӀАЬШЕРЕН ПРОЕКТ»

[illegible]

Д. ДЫМОВ, ТАСС корреспондент.

Белград.

Инде столица — Дели. Городе лела лоархӀаме транспорт ю велосипед.

ТАСС фотохроника.

ЭНКАД ЯХАЧА ПРЕПАРАТА БӀАРГСА ТОАДУ

Нуклеотидий комплексагӀа латта ЭНКАД яха препарат «пигментин ретинит» яхача лазара дарба деча юкъейоалайир оӀа хезача советски офтальмолога профессора Фукс Бориса. Из хала, тӀа-тӀа чӀоагӀлуш дола, маьркӀижа боад белча бӀаргса па тойта лазар да («бийсанна бӀаргса довр»). Готлу бӀаргса, ха дӀа мел йода ... ирал йов. БӀарга сетчатка тӀа отт жий тайпара кӀай. ТӀехь-тӀехьагӀа дӀа а дарж... йистошкара из кхоач онланга. Из лазар дай-воаношкара бераш... доал, цудухьа цхьан дезале массехк сагӀ хила тарлу лазар кхийтта.

Тайп-тайпарча мехкашкара офтальмологаш цу лазара бахьанаш хьархӀа тохкаш бале а, цу хьакъехьа тоьалла толамаш даьха дале а цунна дарба дара эффективноста хьакъехьа дола доц хӀаьз а дашханза да.

Дай-воаношкара берашка дулхача сетчатка лазара дарба дара методаш вай мехка лехи иттех шу да. Уж тахка доладир профессора Фукса, орга...

[illegible]

Лев. КАЦНЕЛЬСОН.

[illegible]

(АПН).

КУЛГАЛХОЙ ЙОАККХОНГА ХЬЕЖЖА...

РЕЙД

Каетта дӀадолалургда дешара керда шу. Деша дагӀа бераш дика тоальча классашка деша Ӏохоила деза. Мишта кийчъяй Назрановски района школаш хьожаш хилар укх дешошка «Сердало» газета рейдови бригада.

БӀарг хьоасташ ӀажагӀа, кӀай, сийна басараш хьекхь, хоза кийчъяь коридораш, нийсача мугӀарех парташ, истолаш, гӀандаш латта классаш, керда мебель, корашка дадим цӀена кисеш, масалахьа бахьостам—иштта сурт дар Насыр-КортӀе № 3 йолча юкъерча школе тхона бӀаргдайнар.

Педколлективо, школа директора Д. Ш. Беркенхоева, завхоза Б. И. Барахоева хӀонхаштта йоакко вай школа ханнахьа кердача дешара шерага

[illegible]

приборош, географически карташ, макеташ. Цига дӀачувака ӀадальмаӀе хала да. Цкъарчоа хеталу бӀарчача шера укхаза сагӀ хинавай-хангӀ а. КорайоагӀаш из директор Дудароба Ӏайдет.

Укхаза ремонт ен йоалл ворхӀ сагӀ чувоагӀаш йола ремонтно-гӀишлошъечна управленера бригада. Тхо цига хинача дийнахьа бригадир Кодзоев Яхьъя районе ваханар ... Бола беш наӀар сагӀаӀага хьожаш йоллар цхьа хилаесагӀ, йоакха... хьателаш йолча батарешта басар хьокхиш воаллар цхьа кӀаьнк. Юхебисараш кодаме бахк балла бацар.

«Оаха оттаьча сметашка хьежжа райфинотдело ахча хьахийцадац, цудухьа хьинахьа кийчо е вӀашшӀехьдалнадац...

[illegible]

«Сердало» рейдови бригада: З. БУЛГУЧЕВА, Назрановски районе инспектор; Х. КОЛОЕВ, «Ленина ник» газета болхло; А. САГОВ, тха соб. корр.

ФРАНЦЕРА КАРТИНАЙ ВЫСТАВКА

[illegible]

Борис БУКАРЕВ, АПН корреспондент.

СССР—ФИНЛЯНДИ: ЦХЬАНА КЪАХЬЕГ ТОРФ ЙОАККХАРАША

[illegible]

Николай КОТЛЯРОВ. (АПН).

ТАДЖИКСКИ ССР. Ленинабадски областерча Ходжентски района Фрунзе цӀерагӀча колхозерча бамби чувача комбайна механика - водитела, республика заслуженни механизатора Д. Нурматовас соахка 300 тонн бамби баьхар шийна участка тӀара. 1976 шера Ерригсоюзни социалистически яьхе доккхий толамаш дахарах, бамби духагӀа баккхарех из пачхьалкхенга боаккхарех ... социалистически декхарами ... Социалистически Къахьегама Турпал яха сийлен цӀи. Юбилейни шера Н. Нурматовас даьраӀад шийн участка тӀара 350 тонн «кӀай доккув» гулде.

В. КУЗЬМИНАИ М. БАБАДЖАНОВЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ ЦИРК

19 АВГУСТА ХЬАЕЛЛ

КЕРДА СЕЗОН

ГРОЗНЕ ЭГГАРА ХЬАЛХА ГОЙТАШ ХУРГЬЯ.

РСФСР заслуженни артиста, «Бриллианташ доакка аьнна хула доно гӀадж» яха иллюзионистий Дулен хал. къаьшта юкъера ирия йьаккхача Отара Ратиане кулгал а деш «Гушвоаца сагӀ» яха фантастико-приключенчески аттракцион. Цирка программагӀа советски цирка гоязан ... а доашаш дукха сакъердаме хӀанаш гойтаргда.

БӀарчача сайрийка манежа цхьа самукъадоаккхаш хургва клоун ГОША АФАНАСЬЕВ.

Билеташ доахаргда Ӏуйрийна дега 20 сахьат даллалца. Хьийю коллективно хьаша бахкарн заникаш.

Цирк гойта доалу сайрийна 19 сахьата 30 минута даьнча. ХӀаьта шоаттденошка шоазеш: 15.00, 19.30 даьнча, кӀиранденошка кховзеш 12.00, 15.00, 19.30 даьнча гойташ хургда.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

РАДИО

[illegible]

ХАОТТАМ

[illegible]

... ке 23—28, Грозне 25—27 градус йӀовхал йолаш хилаь тарлу. ... 20—25 градус йӀовхал йолаш хилаь тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; бехкетохкамасекретара — 3-34-38; партийни вахарен культурин отделий — 3-61-40; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта болхама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорехе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05219. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковска, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6074.